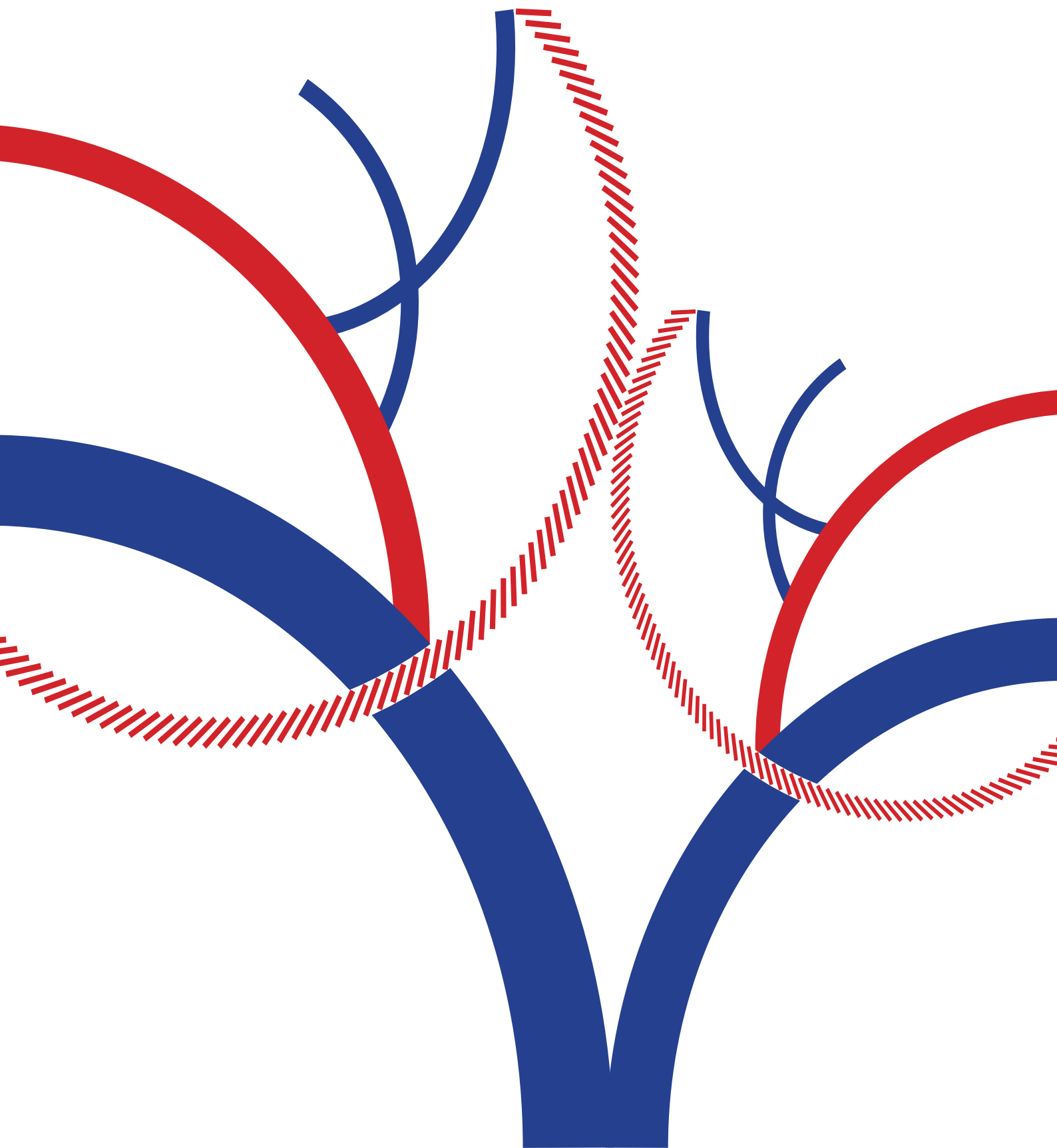

Я ствараю
няўрадавую
арганізацыю
ў Польшчы

ДАВЕДНІК ДЛЯ БЕЛАРУСАЎ

Публікацыя з'яўляецца апошняй версіяй даведніка, апублікаванага групай «Замежжа» ў 2012 г.

Юрыдычны стан на 1-га ліпеня 2021

Рэдакцыя: Таварыства «Клён/Явар» (Рэната Нецікоўска), кансультацыя з Інфармацыяй для няўрадавых арганізацый (Моніка Хшчоноўч)

Пераклад з польскай мовы – Марыя Луцэвіч-Напалкава

Тэксты апрацаваны на падставе сайта poradnik.ngo.pl і даведніка з серыі „Зw*“ („Warto Wiedzieć Więcej” – «Варта ведаць больш»), якія выпускае таварыства «Клён/Явар».

Таварыства «Клён/Явар»

Портал няўрадавых арганізацый ngo.pl

вул. Шпітальна, 5/5, 00-031 г. Варшава

(*Stowarzyszenie Klon/Jawor, Portal organizacji pozarządowych ngo.pl, ul. Szpitalna 5/5, 00-031 Warszawa*)

Stowarzyszenie
Klon/Jawor

ngo.pl

Дадзены тэкст створаны з максімальнай стараннасцю і добрасумленнасцю, аднак выдавец не бярэ на сябе адказнасці за наступствы выкарыстання змешчаных тут парада.

poradnik.ngo.pl

ДАВЕДНІК ДЛЯ НЯЎРАДАВЫХ АРГАНІЗАЦЫЙ

Вызасноўваецца НГА? Ведзяць таварыства ці фонд? У Вас ёсць пытанні наконт справаздаўчасці, дакументаў, КРС? Хочаце даведацца, як весці бухгалтэрыю, як супрацоўнічаць з медыямі ды зарэгістраваць гаспадарчую дзейнасць? Наведайце бясплатны сайт poradnik.ngo.pl.

Рэкамендуем брашуры серыі *Зw** (*Warto Wiedzieć Więcej – Варта ведаць больш*) і з серыі *ABC*, што выдаюцца таварыствам «Клён/Явар» (падрабязней – на www.sklep.ngo.pl).

Змест

I. Як ствараецца арганізацыя ў Польшчы – тлумачэнне і практычныя парады	5
1. Рэаліі вядзення грамадскай дзейнасці ў Польшчы – на што іншаземцам трэба звярнуць увагу	5
2. Фонд ці таварыства? Параўнанне таварыства і фонду	13
II. Як заснаваць таварыства?	16
1. Што такое таварыства?	16
2. Ад ідэі да дакументаў - як падрыхтаваць дакументы, патрэбныя для рэгістрацыі ў КРС	17
3. Падача рэгістрацыйнай заявы таварыства ў КРС	22
4. Пасля рэгістрацыі ў КРС	23
III. Як стварыць фонд?	25
1. Што такое фонд?	25
2. Хто стварае фонд?	26
3. Ад ідэі да рэгістрацыі – устаноўчы фонд, статут, рэгістрацыя	26
4. Падача рэгістрацыйнай заявы фонду ў КРС	31
5. Пасля рэгістрацыі ў КРС	33
IV. Прадстаўніцтва замежных фондаў	35
V. Рашэнні КРС (рэгістрацыя, адмова) і абскарджанне	36
1. Колькі у суда часу, каб адказаць на рэгістрацыйную заяву фонду?	36
2. Як, да каго і калі арганізацыя можа звярнуцца са саргай?	37
VI. Дзе можна атрымаць інфармацыю па стварэнні і дзейнасці арганізацыі?	38

Слоўнік выкарыстаных у тэксце скаротаў:

КРС (пол. *KRS – Krajowy Rejestr Sądowy*) – Агульнапольскі судовы рэестр (рэгістравы суд)

НІП (пол. *NIP – Numer Identyfikacji Podatkowej*) – Нумар падатковай ідэнтыфікацыі ў Рэспубліцы Польшча (РП)

РЭГОН (пол. *REGON – Rejestr Gospodarki Narodowej*) – статыстычны нумар гаспадарчага суб'екта ў Рэестры нацыянальнай эканомікі РП

ПЭСЭЛЬ (пол. *PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności*) – нумар у Агульнай электроннай сістэме ўліку насельніцтва ў РП, што ідэнтыфікуе асобу, якая жыве ў Польшчы: польскага грамадзяніна ці іншаземца са сталай ці часовай прапіскай; без прапіскі таксама можна падаць заяву на атрыманне нумару ПЭСЭЛЬ (падрабязна: obywatel.gov.pl/dokumenty-i-dane-osobowe/uzyskaj-numer-pesel-dla-cudzoziemcow/)

ОПП – скарот ад польскага акрэслення *OPP – organizacja, mająca status organizacji pożytku publicznego* – арганізацыя, што мае статус карыснай грамадству арганізацыі (яго надае КРС)

І. Як ствараецца арганізацыя ў Польшчы – тлумачэнне і практычныя парады

1. Рэаліі вядзення грамадскай дзейнасці ў Польшчы – на што іншаземцам трэба звярнуць увагу

Якія юрыдычныя формы няўрадавых арганізацый ёсць у Польшчы? Якія з іх могуць ствараць грамадзяне іншых краін?

Калі мы хочам займацца грамадскай дзейнасцю ў Польшчы, мы можам стварыць **фонд ці таварыства**. Часта, для спрашчэння, яны называюцца няўрадавымі арганізацыямі, выкарыстоўваецца і акрэсленне НГА (ад ангельскага *non governmental organisations*).

Закон дазваляе займацца грамадскай дзейнасцю і нефармальнай групе, якая не з'яўляецца юрыдычнай асобай. Мінімум тры чалавекі (якія пражываюць у Польшчы) могуць стварыць звычайнае таварыства – спрощаную форму таварыства (з абмежаванымі магчымасцямі, напрыклад, яно не можа займацца гаспадарчай дзейнасцю). Аб яго стварэнні мы пісьмова паведамляем у павятовае староства, то бок – у павятовае староства трэба падаць заяву пра рэгістрацыю ў спісе старасты.

Аднак некаторымі відамі дзейнасці (напрыклад, прыняццем дабрачынных узносаў, вядзеннем гаспадарчай дзейнасці) можа займацца толькі таварыства ці фонд, зарэгістраваны ў КРС, паколькі тады арганізацыя становіцца юрыдычнай асобай. Асноўны заканадаўчы акт, што рэгулюе дзейнасць таварыстваў у Польшчы, – гэта Закон «Аб таварыствах», а фонду – Закон «Аб фондах». Іх дзейнасці датычыць і Закон «Аб карыснай грамадству дзейнасці і валантарыяце» (так званы Закон «Аб карыснай дзейнасці»).

Што ахвотней ствараюць іншаземцы – таварыствы ці фонды?

Досвед іншаземцаў, якія стварылі ў Польшчы арганізацыі, сведчыць, што іншаземцы ахвотней выбіраюць фонд, а не таварыства. Неабходна, аднак, падкрэсліць, што прычыны, па якіх выбіраецца тая ці іншая формы, бываюць розныя:

- адныя выбіраюць таварыства, паколькі яно больш дэмакратычнае за фонд – рашэнні прымаюць, напрыклад, не тры чалавекі з управы, а мінімум 7 чалавек – сяброў таварыства, якія вырашаюць усё разам, на агульным сходзе. Форму таварыства выбіраюць асобы, у якіх атрымалася без праблем сабраць 7 чалавек. Можна запрасіць знаёмых палякаў, якія дапамогуць іншаземцам і з задавальненнем падключыцца да дзейнасці новых

арганізацыі. Пры стварэнні таварыства не патрэбны такія, як у фондзе, устаноўчы фонд (у яго няма акрэсленага памеру, звычайна гэта каля 500–1000 злотых, пасля стварэння фонду гэтыя грошы пералічваюцца на яго банкаўскі рахунак. У натарыуса дэкларуецца наяўнасць той сумы, якая будзе пералічаная арганізацыі, а пасля яе стварэння грошы ідуць на рахунак фонду).

- У сваю чаргу, іншым складаней стварыць таварыства. Яны выбіраюць фонд, бо ў таварыстве «кожны сябра мае ўплыў на рашэнне, мае голас, і могуць узнікнуць канфлікты». Ім прасцей стварыць фонд, паколькі не трэба знаходзіць 7 сяброў-заснавальнікаў (зрэшты, імі могуць быць толькі асобы, прапісаныя ў Польшчы), дастаткова волі фундатара (ён не мусіць быць палякам), выбару ўправы і грошай на ўстаноўчы фонд.

Бачна, што прычыны, па якіх адныя выбіраюць таварыства, а другія – фонд, розныя, і часта тое, што для адных – плюс, для іншых з’яўляецца мінусам (напрыклад, больш дэмакратычнае прыняцце рашэнняў у таварыстве). Таму, заўсёды неабходна ўзважыць, якая юрыдычная форма арганізацыі будзе найлепшым чынам адпавядаць яе мэтам і характару планаванай дзейнасці. Зрэшты, гэта пытанні, пра якія пры стварэнні арганізацыі мусяць падумаць і палякі, – тут няма ніякіх разыходжанняў.

Падрабязней аб тым, чым фармальна адрозніваюцца таварыствы і фонды, – у раздзеле I.2.

Ці заканадаўчыя нормы абмяжоўваюць удзел іншаземцаў у няўрадавых арганізацыях?

Па-рознаму рэгулюецца ўдзел іншаземцаў у законах, што датычаць таварыстваў і фондаў:

- **Таварыства:** іншаземцы, у якіх няма прапіскі на тэрыторыі Польшчы, могуць уступіць у таварыства, статут якога дае такую магчымасць, але яны самыя не могуць стварыць таварыства. Самастойна (у якасці сяброў-заснавальнікаў) стварыць таварыства могуць толькі іншаземцы, прапісаныя ў Польшчы (арт. 4 Закона «Права аб таварыствах»). Законам не прадугледжаныя ніякія нормы, што абмяжоўваюць ці забараняюць удзел іншаземцаў ва ўладах таварыства (управе, рэвізійнай камісіі). Калі мы выбіраем форму таварыства і хочам, каб у яго дзейнасці прымалі ўдзел іншаземцы, не прапісаныя ў Польшчы, то зручней за ўсё будзе, калі сябрамі-заснавальнікамі стануць палякі, а асоб з іншых краін, не прапісаных у Польшчы, можна прыняць пазней, у якасці сяброў гэтага таварыства (як звычайных сяброў, сяброў-памагатых, ганаровых сяброў і г. д.). З гэтым не звязаныя ніякія фармальнасці ці дапаўненне дадзеных ў КРС. Ці іншаземцы могуць увайсці ва ўлады (управу і рэвізійную камісію) толькі што створанага таварыства? Прадстаўнікі ўлады абіраюцца сярод сяброў-заснавальнікаў – калі сярод іх ёсць непалякі, прапісаныя ў Польшчы, то яны, безумоўна, могуць увайсці ва ўлады таварыства. Але калі хтосьці з’яўляецца іншаземцам, не прапісаным у Польшчы, то ён не можа быць адразу ж абраны ва ўлады. Ён, аднак, можа пасля рэгістрацыі таварыства стаць яго сябрам (тады ўжо нікому не патрэбная прапіска, бо пра сяброў, прынятых у таварыства пасля яго рэгістрацыі, не трэба заяўляць у КРС) і ўжо тады балатавацца ва ўлады.
- **Фонд:** асоба, якая стварае фонд – гэта фундаментар. Ім можа стаць, як польскі грамадзянін, так і іншаземец, бо, у адпаведнасці з Законам «Аб фондах», «фонды могуць ствараць фізічныя асобы, незалежна ад іх грамадзянства і месца пражывання» (ч. 1 арт. 2). Такім чынам, фундаментарам можа стаць іншаземец, і няма значэння, ці прапісаны ён у Польшчы, ці не. Акрамя таго, ва ўладах фонду могуць быць іншаземцы.

Як напісаць статут? Што ў ім адлюстравець, каб ён меў практычнае значэнне і спрацаваў у арганізацыі, у якой ёсць іншаземцы?

Статут фонду ці таварыства – гэта адзін з асноўных дакументаў, што рэгулюе функцыянаванне арганізацыі. Ён акрэслівае, напрыклад, спосабы прыняцця рашэнняў, кампетэнтнасць управы ды пэўныя галіны дзеяння. Многім іншаземцам складана напісаць статут з-за моўнага бар'ера («Ведаеш, што хочаш напісаць, пішаш, але табе не хапае слоў»). Статут павінен быць на польскай мове, таму варта звязацца са знаёмымі палякамі. Калі іншаземцы ствараюць арганізацыю ў Польшчы, то яны павінны падпарадкоўвацца польскім законам і разумець польскую мову (яны самыя ці нехта з іх арганізацыі), валоданне якой спатрэбіцца і ў дзяржаўных установах.

Як раіць іншаземцы, у статуце асабліваю ўвагу неабходна звярнуць на наступныя справы:

- у статуце таварыства варта напісаць пра тое, што іншаземцы могуць быць сябрамі гэтай арганізацыі;
- у статуце таварыства абавязкова трэба звярнуць увагу на пастанову пра кворум – колькасць асоб, якія мусяць удзельнічаць у агульным сходзе. Калі мы пазначым, што ў ім павінны ўдзельнічаць усе сябры арганізацыі, то можа здарыцца, што часта гэта немагчыма, бо заўсёды хтосьці не зможа прыняць у ім удзел. Таму варта запісаць, што, калі няма кворуму, агульны сход можна склікаць у другі тэрмін, напрыклад, праз 15 хвілін.
- Неабходна дакладна апісаць, з якіх крыніц фонд можа фінансаваць сваю дзейнасць. Калі ў апісанні мы не ўлічым нейкай крыніцы прыбытку (напрыклад, датацый, дабрачынных узносаў), то арганізацыя не зможа іх прымаць.

Узоры прыблізных статутаў таварыства і фонду ды апісанне практычных парад ёсць на сайце poradnik.ngo.pl. Падчас напісання статута можна выкарыстаць даступныя ў Інтэрнэце ўзоры польскіх статутаў на сайтах розных арганізацый. Аднак, не варта іх аўтаматычна перапісаць, бо яны могуць не падыходзіць нашай арганізацыі. Няма двух аднолькавых статутаў гэтак жа, як няма двух аднолькавых таварыстваў ці фондаў. Падрабязней пра статуты – у раздзеле II.2 і III.3.

Якая польская ўстанова рэгіструе фонды і таварыствы?

Таварыствы і фонды рэгіструе Агульнапольскі судовы рэестр (КРС). Гэта публічны рэестр, які вядзецца на польскай мове рэгістравымі судамі ў кожным ваяводстве. У ім збіраецца інфармацыя аб розных суб'ектах, у прыватнасці, аб фондах, таварствах, прадпрымальніках. Няўрадавыя арганізацыі рэгіструюцца ў КРС, а пазней заяўляюць у ім аб пэўнай інфармацыі, падзеях ужо падчас дзейнасці (напрыклад, пра змену ўладаў ці статута арганізацыі, пачатак гаспадарчай дзейнасці і пра яе завяршэнне). Апрача таго, арганізацыя часта павінная пацвердзіць, напрыклад, факт рэгістрацыі ці прадставіць актуальны склад сваіх уладаў – для гэтага ёсць завераныя копіі, выпіскі і даведкі, якія можна бясплатна атрымаць у электроннай форме на сайце: ekrs.ms.gov.pl/.

Справай, пра якую мы пісьмова заяўляем у КРС (у прыватнасці, рэгістрацыя арганізацыі ці змены ў статуце), займаецца суддзя ці судовы рэфэрэндар. Ён можа запатрабаваць даць тлумачэнні, зрабіць выпраўленні ў пададзеных дакументах і фармулярах. Вядома, яны павінныя грунтавацца на актуальных заканадаўчых нормах, **аднак суддзя прымае самастойнае рашэнне, ён з'яўляецца незалежным і заўсёды мае права запатрабаваць дадатковыя дакументы, калі, на яго думку, у іх штосьці не супадае**. Таму, здараецца, што адзін суддзя

вельмі патрабавальны і ў яго шмат заўваг, напрыклад, да статута, хоць у іншага суддзі іх не было б. Арганізацыі скардзяцца на кантакты з суддзямі КРС і таму, што ўсё вырашаецца пісьмовым шляхам (нельга, напрыклад, сустрэцца і штосьці патлумачыць) і трэба дакладна прытрымлівацца тэрмінаў (звычайна 7 дзён) дасыланьня адказаў.

Электранізацыя Нацыянальнага судовага рээстра

З 1 ліпеня 2021 г. Таварыства і фонды, якія падаюць заяўкі на рэгістрацыю ў КРС (Агульнапольскі судовы рээстр) і рэгістрацыю гаспадарчай дзейнасці, робяць гэта ў электронным выглядзе праз партал судовых рээстраў (PRS): prs.ms.gov.pl Электронныя фармуляры даступныя пасля рэгістрацыі і ўваходу ў PRS.

У арганізацыі, якія не вядуць і не рэгіструюць гаспадарчай дзейнасці, ёсць выбар: яны па-ранейшаму могуць падаваць свае заяўкі на папяровым носьбіце або выкарыстоўваць магчымасць электроннай падачы заяўкі праз PRS.

Умовай рэгістрацыя на сайце PRS з'яўляецца наяўнасць электроннага подпісу (давераны профіль (profil zaufany), e-dowód або платная кваліфікаваная подпіс).

падрабязней: poradnik.ngo.pl.

Колькі часу займае працэдура рэгістрацыі ў КРС? Што ў ёй самае складанае?

Няма ясна вызначанага тэрміну, напярэдагу якога суд рэгіструе арганізацыю. Як кажуць апытаныя іншаземцы, у некаторых гэта заняло каля трох тыдняў, у іншых два-тры месяцы, а ў некаторых – нават шэсць. Рэдка здараецца так, што ў суддзі няма ніякіх заўваг наконт пададзеных дакументаў і фармуляраў. Неабходныя выпраўленні працягваюцца да моманту, пакуль усё будзе запоўнена правільна і ў адпаведнасці з законам.

Часта ў КРС узнікаюць заўвагі да статута – на адрас арганізацыі прыходзіць адпаведны ліст, на які трэба адказаць сваімі заўвагамі. Не варта, аднак, баяцца КРС – калі штосьці трэба змяніць ці дапоўніць, то гэта трэба зрабіць і накіраваць у суд альбо абскардзіць рашэнне, з якім мы не згодныя. Гэта ўплывае на тое, што час рэгістрацыі бывае розны. Хуткасць залежыць і ад таго, наколькі старанна мы падрыхтуем дакументы ды фармуляры, і ад патрабаванняў суддзі.

Часам іншаземцы называюць рэгістрацыю складанай – цяжкасці могуць быць звязаныя, у прыватнасці, з няведаннем польскай мовы, паколькі рэгістрацыйныя дакументы і фармуляры па-польску, і іх складана запоўніць. Пра якія правілы трэба памятаць пры запаўненні?

- Чытайма інструкцыі на фармулярах!
- Запаўняйма фармуляр разборліва на кампутары ці ад рукі, друкаванымі літарамі.
- Запаўняйма толькі рубрыкі на светлым фоне.
- Незапоўненыя рубрыкі трэба закрэсліць (лепш за ўсё, ад верхняга левага да ніжняга правага вугла).
- Ва ўсіх рубрыках, у якіх ёсць магчымасць выбару, трэба паставіць знак «X» у адпаведным квадраце.
- Усе фармуляры трэба падпісаць.

Рэгістрацыю (падрыхтоўку дакументаў, фармуляры, кантакты з КРС) можна даручыць прыватнай юрыдычнай фірме. У такім выпадку, ёсць шансы, што рэгістрацыя пройдзе хутка і беспраблемна (аднак, здаралася, што апытаныя іншаземцы карысталіся дапамогай юрыста і апынулася, што праблемай была адсутнасць досведу рэгістрацыі НГА, агэта можа падоўжыць час рэгістрацыі). Акрамя таго, гэта дадатковыя выдаткі, нават некалькі тысяч злотых, таму мы заахвочваем рэгістравацца самастойна – так робіць пераважная большасць арганізацый,

якія ствараюцца ў Польшчы. Можна звярнуцца і па бясплатную дапамогу да арганізацыі, мэтай якой – падтрымка грамадзян пры стварэнні НГА.

Якія выдаткі звязаныя з рэгістарцыяй у КРС фонду і таварыства?

Рэгістрацыя ў КРС таварыства, якое не будзе весці гаспадарчую дзейнасць, павінна быць бясплатнай (ч. 4 арт. 17 Закона «Права аб таварыствах»). У сваю чарту, рэгістрацыя таварыства, якое адначасова будзе весці гаспадарчую дзейнасць, абыдзецца ў 600 злотых. Часам, аднак, бывае, што ў некаторых судах спаганяецца рэгістрацыйная аплата – тады разам з рэгістрацыйнай заявай можна падаць хадайніцтва аб вызваленні ад аплаты (узор для таварыства знаходзіцца на сайце poradnik.ngo.pl).

Выдаткі на рэгістрацыю фонду, што не вядзе гаспадарчай дзейнасці – 250 злотых, а ў выпадку яе вядзення – 600 злотых. Фонд можа хадайнічаць аб вызваленні ад рэгістрацыйнай аплаты, але суды рэдка прымаюць станоўчыя рашэнні. Гэта таксама павялічвае час рэгістрацыі (суд правярае, ці мы не можам за гэта заплаціць). Да рэгістрацыйных выдаткаў фонду трэба дадаць натарыяльную аплату (так званую натарыяльную таксу), якая залежыць ад памеру ўстаноўчага фонду.

Арганізацыя, зарэгістраваная ў КРС, аўтаматычна атрымлівае НІП і РЭГОН.

Што арганізацыя павінна зрабіць пасля рэгістрацыі ў КРС?

Арганізацыя, зарэгістраваная ў КРС, павінная:

- адкрыць банкаўскі рахунак (апытаныя іншаземцы нагадваюць, каб у абраным банку загадзя праверыць аплаты, напрыклад, ці ёсць аплаты за ўсе пералікі, сталыя штомесячныя выдаткі і г. д.),
- накіраваць у падатковую службу на фармуляры NIP-8 дадатковыя дадзеныя, якія не былі вядомыя падчас рэгістрацыі ў КРС, напрыклад, нумар банкаўскага рахунка.

Ці арганізацыя павінна мець сядзібу (офіс)?

Таварыства і фонд не мусяць мець «офіса» (агульнадаступнага месца дзейнасці), каб весці грамадскую дзейнасць. Аднак, трэба мець нейкую «сядзібу», якая акрэсліваецца ў статусе (гэта назва мясцовасці) і рэгіструецца ў фармуляры КРС. Акрамя таго, арганізацыя павінна ўказаць паштовы адрас. Часам такія адрасы арганізацыі пазычаюць яе сябры.

Калі ў арганізацыі ёсць сядзіба, дзе яна вядзе грамадскую дзейнасць, то дакументам, пацвярджаючым права ёй карыстацца, можа быць, напрыклад, дамова на бязвыплатнае карыстанне кватэрай (яе часткай – *ułowa użyczenia*) ці домам з боку сябра арганізацыі ў рамках яе дзейнасці альбо дамова арэнды офіса (тады ён арандуецца на камерцыйнай падставе).

Калі сярод сяброў ці ва ўладах арганізацыі ёсць палякі (альбо іншаземец, які мае права ўласнасці), то, часцей за ўсё, хтосьці з іх згаджаецца падпісаць дамову на выкарыстанне (арэнду ці бязвыплатнае карыстанне) яго кватэры ці дома на патрэбы арганізацыі. Варта памятаць, што прадастаўленне памяшкання ў бязвыплатнае карыстанне (узор такой дамовы ёсць на сайце poradnik.ngo.pl) – зручнае рашэнне. Гаспадарам кватэры ці дома, якія баяцца падатковых складанасцей, варта патлумачыць, што, калі карыстанне бязвыплатнае, і арганізацыі, якая будзе на самой справе выкарыстоўваць памяшканне, насамрэч, патрэбны толькі адрас, тады ўладальніку ў сувязі з такім бязвыплатным карыстаннем не трэба плаціць падаткаў.

Калі ў нас няма чалавека, які пагаджаецца падзяліцца адрасам для рэгістрацыі, то трэба пашукаць іншае вырашэнне праблемы. Часта іншаземец, які стварае арганізацыю ў Польшчы, – гэта студэнт ці ўцякач, які здымае кватэру, і гаспадар дадзенай кватэры не згаджаецца прадставіць памяшканне ў бязвыплатнае карыстанне на сядзібу арганізацыі. Дзе знайсці такое памяшканне і што можна зрабіць?

- Можна знайсці памяшканне і зняць яго, але тады трэба плаціць арэндную плату, а ў буйных гарадах гэта не менш за некалькі сот злотых штомесяц. Не ў кожнага ёсць такія сродкі. Можна запытаць у сяброўскай установе ці ў арганізацыі, з якой мы звязаныя, ці можна выкарыстаць іх пакой (калі памяшканне – гэта іх уласнасць), і ці могуць яны падпісаць з намі дамову на бязвыплатнае карыстанне ці арэнду. Гэта будзе бясплатна ці, прынамсі, танней.
- Акрамя таго, бывае, што ў бязвыплатнае карыстанне, на некаторыя праекты ці дзейнасць прапаноўваюцца месцы ва ўстановах самакіравання (клубы, школы, дамы культуры), у вуні ці ў офісах іншых арганізацый, якія займаюцца падтрымкай нядаўна створаных суб'ектаў. Часамі самакіраванне падтрымлівае дзейнасць арганізацый і арэнду ім памяшканні па стаўках, ніжэйшых за камерцыйныя, альбо ладзіць конкурсы, у якіх выкарыстоўваецца крытэр «важныя для грамадства дзеянні», а не «цана».

Ці арганізацыя абавязкова павінная працаўладкаваць бухгалтара?

Бухгалтэрыю трэба весці абавязкова. У малым фондзе ці таварыстве бухгалтар (бухгалтарка) часцей за ўсё адказвае за фінансы ўсёй арганізацыі, але ў буйнейшым фондзе аднаму чалавеку немагчыма адказаць за ўсе фінансавыя пытанні.

Бухгалтэрыю можна весці на валанцёрскіх пачатках, можна працаўладкаваць асоб для яе вядзення ці даручыць гэта бухгалтарскаму бюро. Калі ў нас няма знаёмага, які будзе займацца гэтым на грамадскіх пачатках, то ў бюджэце арганізацыі неабходна ўлічыць штомесячныя выдаткі такога кшталту – нагадваюць апытаныя іншаземцы.

Якія абавязковыя і рэгулярныя справаздачы павінны рабіць НГА?

Арганізацыі павінны рабіць дзве справаздачы штогод: фінансавую (дадзеныя пра дзейнасць арганізацыі з фінансавага боку) і сутнасную (апісанне прадпрынятых дзеянняў і іх вынікаў).

Таварыствы і фонды абавязаныя зрабіць электронную **фінансавую** справаздачу, а потым даслаць яе ў электронным выглядзе ў адпаведныя інстанцыі (у сувязі з чым, адзін чалавек з уладаў арганізацыі павінен мець канфідэнцыйны профіль (*profil zaufany*)).

Таварыствы не абавязаныя падаваць **сутнасную** справаздачу, хоць варта гэта рабіць, каб паказаць свае дзеянні. Справаздача часта патрэбная тады, калі мы хочам атрымаць датацыі. Аднак яе абавязаныя рабіць фонды, якія павінныя высыліць гадавую сутнасную справаздачу (справаздачу па дзейнасці) адпаведнаму міністру, напрыклад, культурніцкія арганізацыі – міністру культуры, да канца наступнага года.

Што такое карысныя грамадству арганізацыі (КГА)?

Карысная грамадству арганізацыя – гэта арганізацыя, у якой ёсць прысвоены КРС юрыдычны статус грамадскай карысці. У Польшчы яго маюць каля 7000 арганізацый (усяго ў 2010 г. існавала каля 83 тыс. фондаў і таварыстваў). Атрымаць такі статус могуць і таварыства, і фонды. Для гэтага неабходна пацвердзіць дзейнасць арганізацыі на працягу двух гадоў, такім чынам, толькі што створаная арганізацыя не можа адразу стаць карыснай грамадству арганізацыяй. Істотай статусу карыснай грамадству арганізацыі з’яўляецца прынцып, што ў замен за некаторыя прывілеі (напрыклад, магчымасць атрымаць 1% падатку прыватных асоб) карысныя грамадству арганізацыі абавязаныя прытрымлівацца больш жорсткіх правілаў, звязаных з празрыстасцю дзеянняў, чым астатнія НГА.

Ці ў НГА ёсць нейкія фінансавыя прывілеі, ці яны вызвалены ад падаткаў?

Хоць на практыцы большасць таварыстваў і фондаў не плацяць падаходнага падатку, гэта не азначае, што арганізацыі аўтаматычна вызваляюцца ад такога абавязку. Такім чынам, падаходным падаткам не абкладаюцца даходы арганізацыі, статутнай мэтай якіх з’яўляецца навуковая, навукова-тэхнічная і асветніцкая дзейнасць, звязаная, у тым ліку, з адукацыяй студэнтаў, культурная дзейнасць, дзейнасць у галіне фізічнай культуры і спорту, аховы навакольнага асяроддзя, падтрымка грамадскіх ініцыятыў на карысць будовы дарог і тэлекамунікацыйнай сеткі на вёсцы ды забеспячэння вёскі вадой, дабрачыннасці, аховы здароўя і сацыяльнай дапамогі, прафесійнай і грамадскай рэабілітацыі інвалідаў ды рэлігійнага культу. Існуе, аднак, шэраг умоў, якія варта праверыць перад тым, як лічыць арганізацыю вываленай ад аплаты гэтага падатку.

Акрамя таго, таварыствы і фонды, якія працаўладкоўваюць супрацоўнікаў (стаўка, кантракт, дамова платнага аказання паслуг, дамова падраду), плацяць падаходны падатак ад фізічных асоб у якасці працадаўцы. Плацельшчыка падатку на дадатковую вартасць (падатку на тавары і паслугі) датычыць менавіта падатак на дадатковую вартасць (такі падатак павінна плаціць няўрадавая арганізацыя ў сувязі з пэўным памерам атрыманых даходаў ад гаспадарчай ці платнай дзейнасці), а тых, хто арандуе памяшканне, можа датычыць падатак на нерухомасць.

З якіх законных крыніц у Польшчы можна фінансаваць НГА?

Таварыствы і фонды выкарыстоўваюць розныя крыніцы фінансавання сваёй дзейнасці, у прыватнасці:

- членскія ўзносы (толькі ў таварыствах),
- дабрачынныя ўзносы (грашовыя ўзносы і матэрыяльныя рэчы),
- датацыі з грамадскіх і прыватных сродкаў,
- спансорынг (толькі арганізацыі, якія вядуць гаспадарчую дзейнасць),
- адлічэнні 1% падаходнага падатку ад фізічных асоб (толькі карысныя грамадству арганізацыі),
- грамадскія зборы сродкаў,
- спадчына, субвенцыі,
- даходы ад гаспадарчай дзейнасці (толькі ў галіне, якая служыць ажыццяўленню статутных мэтай),

- іншыя крыніцы, напрыклад, крэдыты, пазыкі і да т. п.

Падрабязней пра розныя крыніцы даходаў – на сайце poradnik.ngo.pl (па-польску). Варта ўзгадаць пра датацыі, якімі карыстаецца шмат арганізацый. Датацыя (па-іншаму «грант») – гэта грошы, якія таварыства ці фонд атрымліваюць часцей за ўсё на выкананне пэўнага задання – праекту. Датацыі могуць ісці з публічных сродкаў (напрыклад, з дзяржаўнай і лакальнай адміністрацыі: гарадскіх упраўленняў, упраўленняў маршалкаў і розных устаноў) альбо з еўрапейскіх фондаў (іх дае, у прыватнасці, Еўрапейская камісія пры дапамозе розных устаноў). Акрамя таго, датацыю можна атрымаць і ад польскага ці замежнага фонду. Фінансавы дзеянні, што фінансуюцца з датацый, павінны адпавядаць статутным мэтам арганізацыі. Распарадчык грошай (грантадаўца, спонсар ці заказчык) акрэслівае ўмовы, на якіх даецца датацыя ці грант, віды заданняў, што неабходна выканаць, правілы разліку выдаткаў. Такія ўмовы падрабязна апісваюцца ў дамове.

Ці арганізацыя можа прадаваць уласныя вырабы (напрыклад, кнігі, кашулі)?

Таварыствы і фонды маюць права весці гаспадарчую дзейнасць – прадаваць свае паслугі і вырабы ды атрымліваць прыбытак. Гэта можа стаць крыніцай атрымання грошай на статутную дзейнасць (апісаную ў статуте), што дазволіць функцыянаваць без датацый ці дабрачынных узносаў. Права займацца гаспадарчай дзейнасцю маюць і карысныя грамадству арганізацыі.

У той жа час, няўрадавыя арганізацыі, у тым ліку, таварыствы і фонды, – гэта, па азначэнні, суб'екты, што функцыянуюць не дзеля атрымання прыбытку (аб чым гаворыцца ў Законе «Аб карысных грамадству арганізацыях»). З іншага боку, мэта гаспадарчай дзейнасці, як правіла, – атрымаць прыбытак. Што тут можна зрабіць? Аднак, «класічнага» прадпрымальніка ад арганізацыі, якая вядзе гаспадарчую дзейнасць, адрознівае мэта. Для наўрадавых арганізацый гаспадарчая дзейнасць – толькі інструмент атрымання сродкаў на статутную дзейнасць. Такім чынам, зарабіць грошы, атрымаць прыбытак – гэта не з'яўляецца ані мэтай стварэння арганізацыі, ані сэнсам яе існавання, у адрозненні ад «класічных» камерцыйных гаспадарчых пачынанняў. Арганізацыі павінны знайсці залатую сярэдзіну паміж эканамічнымі заданнямі і статутнымі мэтамі.

Заканадаўчыя нормы не гавораць адназначна аб тым, наколькі развітай можа быць гаспадарчая дзейнасць арганізацыі. Толькі ў адносінах да карысных грамадству арганізацый закон «Аб карысных грамадству арганізацыях» акрэслівае, што яны «могуць займацца гаспадарчай дзейнасцю выключна, як дадатковай дзейнасцю, у параўнанні з карыснай грамадству дзейнасцю».

2. Фонд ці таварыства? Параўнанне таварыства і фонду

Як стварыць таварыства ці фонд? Што лепш у нашай сітуацыі? Чым потым прасцей займацца? Такія пытанні вельмі часта задаюць сабе тыя, хто прымае рашэнне аб фармалізацыі свайго грамадскай дзейнасці. Складана сказаць, які варыянт лепшы, але можна звярнуць увагу на адрозненні і падабенствы таварыства і фонду, што аблегчыць прыняцце рашэння. Праўда, многія раяць іншаземцам ствараць менавіта фонды, але варта ўзважыць усе розныя фармальныя аргументы. У табліцы мы параўноўваем таварыствы і фонды і паказваем як іх адрозненні, так і падабенствы, з улікам некалькіх асноўных сфер.

Таварыства	Фонд
Заснавальнікі, сябры	
Мінімум 7 заснавальнікаў (фізічныя асобы)	<ul style="list-style-type: none"> • фундатар – адзін ці некалькі (юрыдычныя і фізічныя асобы), • яго грамадзянства і месца пражывання не мае значэння
<ul style="list-style-type: none"> • польскія грамадзяне • іншаземцы, прапісаныя ў Польшчы, могуць ствараць таварыствы (яны могуць быць сябрамі-заснавальнікамі), • іншаземцы, не прапісаныя ў Польшчы, могуць толькі ўступіць у таварыства, аднак не могуць самі яго стварыць, • асобы з поўнай дзеяздольнасцю, • юрыдычная асоба – выключна, як падтрымліваючы сябра, які на агульным сходзе не мае права голасу 	<ul style="list-style-type: none"> • няма паняцця «членства», як у таварыстве
Мэты і формы дзейнасці	
Магчымая любая мэта, якая адпавядае заканадаўству.	Мэта павінна адпавядаць заканадаўству, быць карыснай з грамадскага і эканамічнага пункта гледжання.
Некамерцыйныя мэты	Некамерцыйныя мэты
<p>Спецыфічныя для таварыства мэты:</p> <ul style="list-style-type: none"> • падтрымка ўласных сяброў: (напрыклад, Таварыства аматараў гульні ў крыкет, галоўная мэта якога – развіццё зацікаўленняў і падтрымка сяброў таварыства), • мэты могуць быць нерэальнымі, нерэчаіснымі (напрыклад, Таварыства шукальнікаў Атлантыды, мэта якога – пошук міфічнага кантынента). 	Мэта павінна быць рэальнай, аднак яна не можа палягаць на падтрымцы прадстаўнікоў улады.
Магчымасць займацца бясплатнай і платнай, карыснай грамадству дзейнасцю.	Магчымасць займацца бясплатнай і платнай, карыснай грамадству дзейнасцю.
<p>Дзейнасць можа адрасавацца</p> <ul style="list-style-type: none"> • сябрам арганізацыі, • асобам не з дадзенай арганізацыі, • сябрам арганізацыі і асобам не з дадзенай арганізацыі. 	Дзейнасць павінна адрасавацца асобам не з дадзенай арганізацыі.

Улады	
<ul style="list-style-type: none"> • агульны сход ці сход сяброў арганізацыі, • рэвізійная камісія, • управа, • ва ўлады могуць уваходзіць іншаземцы (у выпадку таварыства, якое толькі ствараецца, іншаземцы павінны быць прапісаны ў Польшчы) 	<ul style="list-style-type: none"> • управа, • орган унутранага кантролю (рада фонду, назіральная рада, рэвізійная камісія) – неабавязкова (абавязкова толькі ў фондзе, які хацеў бы атрымаць статус карыснай грамадству арганізацыі), • ва ўлады могуць уваходзіць іншаземцы
Маёмасць	
На этапе стварэння маёмасць непатрэбная (капітал – гэта людзі).	Падставай дзейнасці фонду з’яўляецца маёмасць, якую фонд атрымлівае ад фундатара – так званыя статутны фонд, створаны фундатарам. Гэта могуць быць грошы, рухомая і нерухомая маёмасць, асобны фонд у памеры не менш за 1000 злотых на гаспадарчую дзейнасць.
Крыніцы фінансавання	
<ul style="list-style-type: none"> • членскія ўзносы, • цэнтральная і лакальная адміністрацыя (напрыклад, датацыі), • арганізацыі грантадаўцаў, • фізічныя і юрыдычныя асобы (напрыклад, дабрачынныя ўзносы, грамадскі збор сродкаў), • уласная зароботная дзейнасць (платная дзейнасць, карысная грамадству, гаспадарчая дзейнасць). 	<ul style="list-style-type: none"> • Цэнтральная і лакальная адміністрацыя (напрыклад, датацыі), • арганізацыі грантадаўцаў, • фізічныя і юрыдычныя асобы (напрыклад, дабрачынныя ўзносы, грамадскі збор сродкаў), • уласная зароботная дзейнасць (платная дзейнасць, карысная грамадству, гаспадарчая дзейнасць).
Бухгалтэрыя	
<ul style="list-style-type: none"> • бухгалтарскія кнігі, • неабходна асобна праводзіць па бухгалтэрыі бясплатную і платную дзейнасць, карысную грамадству, ды гаспадарчую дзейнасць. 	<ul style="list-style-type: none"> • бухгалтарскія кнігі, • неабходна асобна праводзіць па бухгалтэрыі бясплатную і платную дзейнасць, карысную грамадству, ды гаспадарчую дзейнасць.
Падаткі, ільготы і вызваленне ад падаткаў	
<ul style="list-style-type: none"> • абавязацельства плаціць падаходны падатак ад юрыдычных асоб, • ёсць магчымасць вызваліцца ад гэтага падатку пры ажыццяўленні мэт, пералічаных у Законе «Аб падаходным падатку ад юрыдычных асоб» 	<ul style="list-style-type: none"> • абавязацельства плаціць падаходны падатак ад юрыдычных асоб, • ёсць магчымасць вызваліцца ад гэтага падатку пры ажыццяўленні мэт, пералічаных у Законе «Аб падаходным падатку ад юрыдычных асоб»

Справаздачи, кантроль	
<p>Орган знешняга і ўнутранага кантролю – стараста павета, на тэрыторыі якога знаходзіцца сядзіба таварыства</p>	<p>Орган знешняга кантролю і нагляду:</p> <ul style="list-style-type: none"> • адпаведны міністр па пытаннях фондаў (акрэслены фундатарам у статуце), • стараста павета, на тэрыторыі якога знаходзіцца сядзіба таварыства.
<p>Няма абавязцельства штогод пісаць сутнасную справаздачу па статутнай дзейнасці (сутнасную справаздачу), хоць на практыцы шматлікая таварыствы гэта робяць.</p>	<p>Абавязцельства штогод накіроўваць справаздачу наконт дзейнасці міністру, акрэсленаму фундатарам, як орган надзору (сутнасная справаздача).</p>
<p>Абавязцельства штогод накіроўваць справаздачу падатковай інспекцыі (фінансавая справаздача).</p>	<p>Абавязцельства штогод накіроўваць справаздачу падатковай інспекцыі (фінансавая справаздача).</p>

Існуе такая прымаўка: «Калі ў цябе ёсць сябры – стварай таварыства, а калі ёсць грошы – стварай фонд». Гэта вельмі трапна тлумачыць правіла, што падставай працы таварыства з’яўляюцца людзі (сябры таварыства), а фонду – грошы.

II. Як заснаваць таварыства?¹

Асноўны нарматыўны акт, што рэгулюе прынцыпы стварэння і дзейнасці таварыстваў, – Закон «Права аб таварыствах» ад 7 красавіка 1989 г. З ім трэба абавязкова азнаёміцца перад тым, як пачынаць грамадскую дзейнасць і ствараць таварыства.

1. Што такое таварыства?

Таварыства – гэта група людзей, аб'яднаных агульнай мэтай, агульнай ідэяй. Маторам дзейнасці таварыства з'яўляюцца людзі (сябры таварыства). Часта спачатку гэта група знаёмых, якія вырашылі штосьці зрабіць разам (напрыклад, падтрымаць сваіх суайчыннікаў за мяжой), ці асобы, якіх штосьці не задавальняе ў іх асяроддзі, і яны вырашылі гэта змяніць (напрыклад, дапамагчы мясцовым бяздомным жывёлам). Адноўчы яны прыходзяць да высновы, што хочуць развіваць такую дзейнасць, фармалізаваць яе і зарэгістраваць у Агульнапольскім судовым рэестры, паколькі тады лягчэй будзе прадпрымаць некаторыя крокі, ужо як зарэгістраванае таварыства (напрыклад, збіраць грошы на правядзенне чарговай акцыі).

Заканадаўчае акрэсленне дадае да гэтага характэрныя рысы кожнага таварыства:

- **добраахвотнасць** азначае свабоду стварэння таварыстваў, добраахвотнасць уваходзіць у іх і з іх выходзіць, ніхто не можа нікога прымусіць быць сябрам нейкага таварыства,
- **самакіраванне** – гэта незалежнасць у адносінах да знешніх суб'ектаў ды свабода ў вызначэнні ўнутраных норм і правілаў,
- **трываласць** падкрэслівае, што таварыства існуе, незалежна ад канкрэтнага асабовага складу сяброў (пры ўмове, што іх, прынамсі, сем),
- **некамерцыйная** мэта сведчыць пра тое, што мэта таварыства – не павелічэнне маёмаснага дабрабыту яго сяброў (нельга падзяліць маёмасць таварыства паміж яго сябрамі).

Польскае заканадаўства гарантуе раўнапраўнае, «незалежна ад перакананняў, права актыўна ўдзельнічаць у грамадскім жыцці і выражаць розныя погляды ды ажыццяўляць індывідуальныя інтарэсы» (прэамбула Закона «Права аб таварыствах»). Дадзенае права можа абмяжоўвацца, калі гаворка ідзе, у прыватнасці, пра абарону правоў і свабод іншых людзей (напрыклад, кагосьці прымусілі стаць сябрам таварыства). Акрамя таго, забаронена ствараць таварыствы, якія «прытрымліваюцца правіла абсалютнай паслухмянасці сваіх сяброў у адносінах да ўладаў таварыства» (ч. 1 арт. 6).

¹ Апрацавана на падставе *Як заснаваць таварыства і напісаць статут*, Таварыства «Клён/Явар», г. Варшава, 2016 г.

2. Ад ідэі да дакументаў – як падрыхтаваць дакументы, патрэбныя для рэгістрацыі ў КРС

Таварыства, зарэгістраванае ў КРС, прызначае не менш за 7 чалавек, якія прымаюць статут таварыства і выбіраюць улады таварыства (арт. 9). Асноўны плюс рэгістрацыі таварыства ў КРС – пераўтварэнне арганізацыі ў юрыдычную асобу, што значна пашырае магчымасці дзейнасці. Гэта ўсё, пра што напісана ў законе. На практыцы стварэнне таварыства можна падзяліць на наступныя этапы:

- Сустрэча мінімум 7 чалавек (будучых сяброў таварыства) у сувязі з агульнай ідэяй.
- Праект статута – часцей за ўсё яго піша так званая працоўная група найбольш актыўных асоб.
- Устаноўчы сход, на якім ствараецца таварыства, прымаецца яго статут і выбіраюцца ўлады (калі трэба, можна абраць і ўстаноўчы камітэт).
- Падрыхтоўка дакументаў, неабходных для рэгістрацыі ў КРС.
- Падача дакументаў у КРС.

А зараз па чарзе звернем увагу на ўсе крокі, звязаныя са стварэннем таварыства.

Першы крок – група людзей альбо хто можа стварыць таварыства?

Таварыства ствараюць людзі – фізічныя асобы (звычайныя сябры, часам для таго, каб падкрэсліць інфармацыю, што гэтыя людзі стваралі таварыства, іх называюць сябрамі-заснавальнікамі), якія:

- з'яўляюцца польскімі грамадзянамі,
- поўнаасцю дзеездольныя (асобы, якім споўнілася 18 гадоў і якія не прызнаныя недзеездольнымі),
- не пазбаўленыя грамадскіх правоў,
- Магчымасці, звязаныя з дзейнасцю ў таварыстве іншаземцаў, залежаць ад іх месца пражывання:
- калі іншаземцы жывуць і прапісаныя ў Польшчы, яны могуць ствараць таварыствы (быць сябрамі-заснавальнікамі), у адпаведнасці з законамі, якія датычаць польскіх грамадзян,
- калі іншаземцы жывуць не ў Польшчы (а ў Польшчы яны знаходзяцца часова, напрыклад, на стыпендыі, і не прапісаныя), то яны могуць быць сябрамі ці ўступаць у таварыства (быць звычайнымі сябрамі), калі статут таварыства прадугледжвае такую магчымасць. У такім выпадку, у іх такія ж правы і абавязкі, як і ў польскіх сяброў арганізацыі.

Другі крок – праект статута

Важная справа – зацвердзіць статут таварыства – правілы, на падставе якіх будзе функцыянаваць таварыства. Аднак, спачатку гэты статут трэба напісаць. Статут павінен адлюстроўваць наступную асноўную інфармацыю пра таварыства (арт. 10):

- назва (якая адрознівае таварыства ад іншых арганізацый, устаноў і да т. п.),
- абшар дзейнасці і сядзіба,
- мэты і спосабы іх ажыццяўлення,

- шлях уступлення ў таварыства, правы і абавязкі сяброў, прычыны і працэдуры страты сяброўства ў таварыстве,
- інфармацыя пра ўлады таварыства, спосаб іх выбару, кампетэнцыю (у тым ліку, правілы дзейнасці агульнага сходу сяброў, управы, рэвізійнай камісіі),
- інфармацыя пра ўзнагароджванне сяброў управы за дзеянні, якія выконваюцца ў сувязі з функцыяй (калі таварыства гэта прадугледжвае),
- спосаб прадстаўніцтва, узяцця на сябе маёмасных абавязацельстваў, умовы сапраўднасці рашэнняў,
- спосабы атрымаць фінансавыя сродкі ды акрэсленне членскіх узносаў,
- правілы змены статута,
- спосаб роспуску.

На практыцы распрацоўка статута выглядае так: група найбольш актыўных асоб (так званая працоўная група) піша яго праект на падставе ўзораў і статутаў іншых арганізацый. Папярэджваем вас, аднак, што не варта аўтаматычна перапісваць гатовыя ўзоры, бо пазней можна сутыкнуцца з праблемамі на практыцы. У добрым статуце павінны быць нормы, што дазваляць таварыству эфектыўна весці сваю дзейнасць. Акрамя таго, статут павінен адпавядаць актуальнаму заканадаўству. Калі ён будзе дрэнна напісаны, могуць з'явіцца праблемы ў штодзённай працы.

Сябры-заснавальнікі атрымліваюць праект статута для азнаямлення (па электроннай пошце, асабіста) за некалькі дзён да ўстаноўчага сходу. Пасля азнаямлення ў іх ёсць магчымасць зрабіць заўвагі, унесці папраўкі ці выказаць сумнеў адносна яго зместу падчас дыскусіі на тэму статута на ўстаноўчым сходзе. Калі з'явіцца прапанова зменаў, то неабходна вынесці іх на галасаванне. Пасля завяршэння дыскусіі аб статуце (прыняць ці адхіліць праўкі) сябры-заснавальнікі прымаюць рашэнне аб яго прыняцці. Яно павінна быць прынятае аднагалосна.

Трэці крок – устаноўчы сход (падрыхтоўка, правядзенне і неабходныя рашэнні)

Наступны крок – скліканне ўстаноўчага сходу. На ім, перадусім, прымаецца рашэнне аб стварэнні таварыства, прыняцці статута, выбіраецца ўправа і орган унутранага кантролю. Не варта баяцца фармальнасцей, звязаных са сходам. Перадусім, трэба вызначыць яго тэрмін і месца правядзення. Часцей за ўсё, гэтым займаецца так званая працоўная група – найбольш актыўныя асобы падчас стварэння таварыства, ад праекта статута да фармальнага правядзення сходу.

У сходзе павінна ўдзельнічаць мінімум 7 чалавек – такім чынам, яны стануць сябрамі-заснавальнікамі нашага таварыства. Для надзейнасці лепш запрасіць на сход на некалькі чалавек больш, чым згаданыя 7, калі б апынулася, што хтосьці па нейкай прычыне не зможа ўдзельнічаць у сходзе. Варта загадзя знайсці асобу, якая спраўна правядзе сход (ён ці яна будзе старшынёй), ды асобу, якая напіша пратакол са сходу (сакратара ці сакратарку).

Ніжэй мы прадстаўляем, як можа выглядаць такі сход, якія трэба прыняць рашэнні, і якія дакументы павінны застацца пасля сходу. На павестцы дня могуць з'явіцца і іншыя пункты, важныя для дадзенага таварыства, напрыклад, прыняцце рашэння аб памеры членскіх узносаў ці падзеле функцый ва ўправе.

Прыкладны план ўстаноўчага сходу таварыства:

- Прывітанне і прадстаўленне мэты сходу (асобамі з так званай працоўнай групы).
- Выбар спосабу галасавання (ці рашэнні прымаюцца на падставе яўнага ці тайнага галасавання, простай большасцю ці абсалютнай большасцю галасоў. Памятайма, што рашэнні аб стварэнні таварыства і прыняцці статута павінны быць прынятыя аднагалосна).
- Выбар старшыні (які вядзе сустрэчу) і сакратара (складае пратакол сходу) – кандыдаты могуць вызвацца самыя ці быць заяўленымі іншымі асобамі.
- Падпісанне спіса сяброў-заснавальнікаў (варта падрыхтаваць спіс загадзя, на практыцы можна даць падпісаць яго ўжо тады, калі людзі прыходзяць на сустрэчу. Тады, у дадзенай частцы сустрэчы, старшыня павінен проста праверыць, ці дакладна ўсе сябры падпісаліся на ўсіх экзэмплярах спіса).
- Прыняцце рашэння аб стварэнні таварыства (рашэнне № 1).
- Дыскусія наконт статута, пры неабходнасці, заява і зацвярджэнне паправак і заўваг.
- Прыняцце рашэння аб зацвярджэнні статута (рашэнне № 2).
- Заява кандыдатаў і выбар устаноўчага камітэта (рашэнне аб выбары ўстаноўчага камітэта – рашэнне № 3).
- Заява кандыдатаў і выбар рэвізійнай камісіі (прыняцце рашэння аб выбары рэвізійнай камісіі – рашэнне № 4).
- Завяршэнне сходу.

На сходзе таксама можна выбраць устаноўчы камітэт, тады прынятае рашэнне аб выбары ўстаноўчага камітэту будзе чарговым дадаткам.

Асноўны дакумент з першага сходу таварыства – пратакол гэтага сходу. Іншыя дакументы – гэта:

- спіс сяброў-заснавальнікаў,
- статут,
- рашэнне аб стварэнні таварыства,
- рашэнне аб прыняцці статута,
- рашэнне аб выбары ўправы,
- рашэнне аб выбары рэвізійнай камісіі.

Усе дакументы (дадаткі) неабходна падрыхтаваць у трох экзэмплярах.

Ніжэй мы апісваем, што павінна быць у дадзеных дакументах, як яны павінны гучаць, і хто іх падпісвае.

1. Спіс сяброў-заснавальнікаў з наступнымі дадзенымі: імя і прозвішча, дата і месца нараджэння, месца пражывання, уласнаручны подпіс (вельмі важна!). Істотна, каб вядучы сустрэчу (старшыня) праверыў падчас пасяджэння, ці дакладна ўсе сябры падпісаліся пад усімі экзэмплярамі, і ці ёсць усе дадзеныя.

Зручна, калі ў гэтым жа спісе ёсць дэкларацыя сяброў-заснавальнікаў аб наяўнасці польскага грамадзянства (калі ў сяброў-заснавальнікаў яно ёсць), поўнай дзеяздольнасці і поўных грамадскіх правах (ч. 1 арт. 3). Такую дэкларацыю павінен зрабіць кожны сябра-заснавальнік, таму яны знаходзіцца зверху, на спісе, так, як паказана ва ўзоры.

Lista członków założycieli Stowarzyszenia...

My, niżej podpisani założyciele stowarzyszenia o nazwie: Stowarzyszenie..., z siedzibą w... przy ul...., obecni na zebraniu w dniu... 2020 r., świadomi odpowiedzialności prawnej – oświadczamy, że spełniamy warunki, określone w art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach:

Imię i nazwisko	Data i miejsce urodzenia	Miejsce zamieszkania			Numer PESEL	Własnoręczny podpis
		Ulica	Kod	Miasto		
1.	Piękna 2/11	02-784	Wrocław		
2. ...						
7. ...						

Калі заснавальнікамі з'яўляюцца іншаземцы, прапісаныя ў Польшчы, такая заява выглядае крыху па-іншаму.

Lista członków założycieli Stowarzyszenia...

My, niżej podpisani założyciele stowarzyszenia o nazwie: Stowarzyszenie..., z siedzibą w... przy ul...., obecni na zebraniu w dniu... 2020 r., świadomi odpowiedzialności prawnej – oświadczamy, że spełniamy warunki, określone w art. 3 ust. 1 lub w art. 4 ust. 1 Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach:

Imię i nazwisko	Data i miejsce urodzenia	Miejsce zamieszkania			Numer PESEL/ numer paszportu	Własnoręczny podpis
		Ulica	Kod	Miasto		
1.	Piękna 2/11	02-784	Wrocław		
2. ...						
7. ...						

Гэты спіс мы рыхтуем у трох экзэмплярах.

2. **Тэксты рашэнняў**, якія павінны быць прынятыя падчас сходу:

- рашэнне аб стварэнні таварыства (рашэнне № 1), у трох экзэмплярах, падпісанае старшынёй і сакратаром ці сакратаркай сходу,

Uchwała nr 1 (przykładowy wzór)	
Zebrani w dniu... 2020 r. w... postanawiają założyć stowarzyszenie, którego pełna nazwa będzie brzmieć: Stowarzyszenie..., z siedzibą w... przy ulicy... Uchwała została przyjęta przez zebranych jednogłośnie.	
Przewodniczący/-ca	Sekretarz

- рашэнне аб прыняцці статута (рашэнне № 2), у трох экзэмплярах, падпісанае старшынёй і сакратаром ці сакратаркай сходу,

Uchwała nr 2 (przykładowy wzór)	
Uczestnicy zebrania założycielskiego na spotkaniu w dniu... 2020 r. ... postanawiają zaakceptować i przyjąć statut Stowarzyszenia... z siedzibą w... przy ulicy... (przyjęty statut ma brzmienie, zgodne z załącznikiem do uchwały). Uchwała została przyjęta przez zebranych jednogłośnie. Załącznik do uchwały – statut Stowarzyszenia... w treści, przyjętej w dniu...	
Przewodniczący/-ca	Sekretarz

- рашэнне аб выбары ўправы (рашэнне № 3), у трох экзэмплярах, падпісанае старшынёй і сакратаром ці сакратаркай сходу.

Колькасць асоб, выбраных ва ўправу, ды спосаб выбару (ці выбары яўныя ці тайныя, ці мы адразу выбіраем на канкрэтныя функцыі, ці ўправа сама прымае рашэнне аб падзеле функцый ужо пасля выбараў) залежыць ад пастаноў статута. Варта, аднак, памятаць, што

- калі ў нас тайнае галасаванне, то перад выбарам управы трэба выбраць падліковую камісію, якая лічыць галасы. У выпадку яўнага галасавання, няма такой неабходнасці, паколькі галасы лічыць старшыня сходу;
- калі ў статуце ў нас акрэслены функцыі сяброў управы (напрыклад, старшыня, намеснік старшыні, скарбнік), то ў нас павінен быць адпаведны дакумент (падаецца ў КРС), што пацвярджае падзел функцый (рашэнне ўстаноўчага сходу альбо рашэнне новаабранай управы аб падзеле функцый).

Uchwała nr 3 (przykładowy wzór)	
Zebrani w dniu... 2020 r. zgłosili następujące kandydatury na członków zarządu:	
1.	
2.	
3.	
4.itd.	
W wyniku głosowania tajnego kandydaci do zarządu otrzymali następujące ilości głosów:	
1. ; 2. ; 3. ; 4. itd.	
Wobec tego, zgodnie z par. statutu, członkami zarządu na poszczególne funkcje wybrani zostali:	
1. – prezes,	
2. – wiceprezes,	
3. – skarbnik.	
Przewodniczący/-ca	Sekretarz

- рашэнне аб рэвізійнай камісіі (рашэнне № 4), у трох экзэмплярах, падпісанае старшынёй і сакратаром ці сакратаркай сходу.

Колькасць чалавек, выбраных у рэвізійную камісію, ды спосаб выбару гэтак жа, як і ў выпадку ўправы, залежыць ад пастаноў статута, аднак у суд ужо не трэба накіроўваць рашэння аб падзеле функцый у рэвізійнай камісіі, калі гэтае пытанне належыць да новаабранай камісіі.

Uchwała nr 4 (przykładowy wzór)	
Zebrani zgłosili następujące kandydatury na członków komisji rewizyjnej:	
1.	
2.	
3.	
4. itd.	
W wyniku głosowania tajnego kandydaci do komisji rewizyjnej otrzymali następującą liczbę głosów:	
1. ; 2. ; 3. 4. itd.	
Wobec tego członkami Komisji Rewizyjnej wybrani zostali:	
1. – przewodniczący/-ca	
2.	
3.	
Przewodniczący/-ca	Sekretarz

3. Падача рэгістрацыйнай заявы таварыства ў КРС

Таварыства рэгіструецца ў раённым судзе, у адпаведнасці з месцам знаходжання яго сядзібы. Рэгістрацыйная заява – гэта фармуляры і дакументы (дадаткі). Фармуляры падаюцца ў адным экзэмпляры, а дакументы – у двух. Трэці мы пакідаем сабе. Бланкі фармуляраў КРС выдаюць у судзе. Іх можна таксама адксерыць ці раздрукаваць з сайта www.ms.gov.pl альбо з poradnik.ngo.pl.

Рэгістрацыйную заяву можна занесці ў прыёмны пакой адпаведнага суда ці даслаць яе па пошце на судовы адрас – у такім выпадку, лепш за ўсё выслать заяву заказным лістом і захаваць пацверджанне высылкі (калі заява згубіцца, то ў нас застанеца пацверджанне, калі мы яе выслалі).

3 чаго складаецца рэгістрацыйная заява?

Рэгістрацыйная заява – гэта фармуляры КРС і дакументы, што пацвярджаюць заснаванне таварыства. Управа на працягу 7 дзён ад устаноўчага сходу падае ў адпаведны суд:

- фармуляр *KRS-W20* – асноўны фармуляр, на падставе якога рэгіструецца таварыства, на ім падпісваюцца ўсе сябры ўправы,
- фармуляр *KRS-WK* – фармуляр заявы асоб, каторыя ўваходзяць у склад управы, колькасць экзэмпляраў залежыць ад колькасці асоб ва ўправе (на адным фармуляры можна заявіць 2 асобы), падпісваюць усе члены ўправы,
- фармуляр *KRS-WK* – фармуляр заявы асоб, каторыя ўваходзяць у склад рэвізійнай камісіі, колькасць экзэмпляраў залежыць ад колькасці асоб у рэвізійнай камісіі (на адным фармуляры можна заявіць 2 асобы), падпісваюць усе члены ўправы,
- спіс сяброў-заснавальнікаў, 2 экзэмпляры, падпісаны сябрамі-заснавальнікамі,
- статут таварыства, 2 экзэмпляры, падпісваюць усе члены ўправы,

- пратакол разам з рашэннямі, 2 экзэмпляры, падпісаныя старшынёй і сакратаром,
- заява сяброў управы пра карэспандэнцыйны адрас (куды можна даручаць карэспандэнцыю), адзін экзэмпляр для кожнай асобы, падпісаны асабіста.

Дадаткова, калі таварыства адразу рэгіструе гаспадарчую дзейнасць, трэба падаць фармуляр *KRS-WM* (1 экзэмпляр).

Таварыства не плаціць за рэгістрацыю ў КРС на падставе ч. 3 арт. 17 Закона «Аб таварыствах». УВАГА! Дадзенае вызваленне не датычыць рэгістрацыі ў рэестры прадпрымальнікаў – тады, калі таварыства адначасова рэгіструе сваю гаспадарчую дзейнасць. Памер аплаты ў такім выпадку – 600 злотых (пацвярджэнне аплаты трэба далучыць да заявы).

Неабавязкова падаваць дакумент, што пацвярджае законныя падставы заяўніка на памяшканне (нерухомасць, напрыклад, дамову арэнды), у якім будзе сядзіба таварыства, аднак суд можа запатрабаваць такі дакумент (ч. 2 арт. 23 Закона «Аб КРС»).

Электранізацыя Нацыянальнага судовага рэестра

З 1 ліпеня 2021 г. Таварыства і фонды, якія падаюць заяўкі на рэгістрацыю ў КРС (Агульнапольскі судовы рэестр) і рэгістрацыю гаспадарчай дзейнасці, робяць гэта ў электронным выглядзе праз партал судовых рэестраў (PRS): prs.ms.gov.pl. Электронныя фармуляры даступныя пасля рэгістрацыі і ўваходу ў PRS.

У арганізацый, якія не вядуць і не рэгіструюць гаспадарчай дзейнасці, ёсць выбар: яны па-ранейшаму могуць падаваць свае заяўкі на папяровым носьбіце або выкарыстоўваць магчымасць электроннай падачы заяўкі праз PRS.

Умовай рэгістрацыя на сайце PRS з'яўляецца наяўнасць электроннага подпісу (давераны профіль (*profil zaufany*), *e-dowód* або платная кваліфікаваная подпіс). падрабязней: poradnik.ngo.pl.

4. Пасля рэгістрацыі ў КРС

Пасля рэгістрацыі ў КРС таварыства адразу аўтаматычна атрымае нумар РЭГОН і НІП. Акрамя гэтага, трэба яшчэ:

- адкрыць рахунак у любым банку,
- падаць у падатковую службу на фармуляры *NIP-8* дадатковыя дадзеныя, якія не былі вядомыя на момант рэгістрацыі ў КРС, напрыклад, нумар банкаўскага рахунка.

Як заснаваць таварыства?

Напачатку:
імпульс, ідэя,
патрэба

Вакол іх гуртуецца група людзей, у якіх ёсць ідэя, як займацца грамадскай дзейнасцю.

Мінімум 7 чалавек

- Заснаваць таварыства могуць іншаземцы, прарпісаныя ў Польшчы (яны могуць быць сябрамі-заснавальнікамі).
- Іншаземцы, непрапісаныя ў Польшчы, маюць права ўступіць у таварыства (яны не могуць самыя яго заснаваць).
- Ва ўладах таварыства могуць быць іншаземцы, напрыклад, беларусы.

1-шы крок: нумар у Агульнапольскім судовым рэестры (нумар КРС)

Статут

Стваральнікі
(мінімум 7 чалавек)
пішуць статут.

Агульны ўстаноўчы сход заснавальнікаў

- прыняцце рашэння пра заснаванне таварыства
- прыняцце статута
- выбар праўлення і рэвізійнай камісіі

Рэгістрацыйная заява ў КРС – Агульнапольскі судовы рэестр

фармуляры

- KRS-W20, KRS-WK
- Таварыства з гаспадарчай дзейнасцю – рэгістрацыя праз партал судовых рэестраў (PRS): prs.ms.gov.pl

дадаткі (у 2 экз.)

- статут таварыства • спіс сяброў-заснавальнікаў • пратакол устаўнога сходу
- рашэнні ўстаўнога сходу (аб заснаванні таварыства, прыняцці статута, выбары праўлення і рэвізійнай камісіі)
- заява сяброў праўлення аб адрасах для ўручэння карэспандэнцыі – 1 экз. (калі адрас па-за межамі ЕС, неабходна ўказаць польскага прадстаўніка)

Рэгістрацыйныя выдаткі ў КРС

Таварыства без эканамічнай дзейнасці:

0 злотых

Таварыства з эканамічнай дзейнасцю:

600 злотых

Час рэгістрацыі

Як правіла, 1 – 1,5 месяцы (часамі хутчэй)

2 крок: банкаўскі рахунак, дадатковыя дадзеныя

Банкаўскі рахунак
у любым банку

Дадатковыя дадзеныя

У падатковай інспекцыі трэба запоўніць фармуляр NIP-8.

Гэта новыя дадзеныя, яшчэ невядомыя падчас рэгістрацыі ў КРС, напрыклад, нумар банкаўскага рахунка.

УВАГА:

Разам з нумарам КРС выдаюць нумары: РЭГОН і НІП – для іх атрымання ўжо не трэба ісці ў іншыя ўстановы.

НАПЕРАД!

Фармальна можна пачынаць дзейнічаць – ёсць статут, нумар КРС, РЭГОН (Рэестр нацыянальнай эканомікі Польшчы), НІП (Падатковы ідэнтыфікацыйны нумар у Польшчы), банкаўскі рахунак. Цяпер патрэбныя энергія і ідэі.

III. Як стварыць фонд?²

Асноўны нарматыўны акт, што рэгулюе прынцыпы стварэння і дзейнасці фондаў, – Закон «Аб фондах» ад 6 красавіка 1984 г. З ім трэба абавязкова азнаёміцца перад тым, як пачынаць грамадскую дзейнасць і ствараць фонд.

1. Што такое фонд?

Фонд – гэта няўрадавая арганізацыя, што ствараецца фундатарам шляхам волевыяўлення, зробленага ў прысутнасці натарыуса (альбо ў завяшчанні), з сацыяльна- і грамадскакарыснымі мэтамі, у каторай ёсць маёмасць для ажыццяўлення гэтых мэт і якая становіцца юрыдычная асобай з момантам рэгістрацыі ў КРС. Такім чынам, істотай фонду з’яўляецца наяўнасць маёмасці, прызначанай фундатарам на агульную карысную мэту. Пасля рэгістрацыі фонду апеку над маёмасцю і адказнасць за ажыццяўленне мэт бярэ на сябе ўправа.

3 якімі мэтамі можа стварацца фонд?

Фонд можа стварацца дзеля ажыццяўлення мэт у адпаведнасці з інтарэсамі Польшчы, з сацыяльна- і грамадскакарыснымі мэтамі (арт. 1 Закона «Аб фондах»). Асноўныя каштоўнасці Рэспублікі Польшча адлюстраваныя ў Канстытуцыі, у раздзеле «Рэспубліка». Мэты фонду не могуць супярэчыць гэтым каштоўнасцям. Калі яны ім супярэчаць – суд адмовіць у рэгістрацыі фонду. Акрамя адпаведнасці асноўным інтарэсам Польшчы, мэты фонду павінны быць істотнымі з сацыяльнага і эканамічнага пункта гледжання. Акрамя супадзення з асноўнымі інтарэсамі Польшчы, мэты фонду павінны быць істотнымі з грамадскага ці эканамічнага пункта гледжання. У законе прыводзяцца прыклады, якія адпавядаюць дадзенай умове: ахова здароўя, развіццё эканомікі і навукі, асвета і выхаванне, культура і мастацтва, апека і сацыяльная дапамога, ахова навакольнага асяроддзя і помнікаў архітэктуры. Гэта азначае, што мэты фонду павінны мець грамадскі характар, служыць грамадскай карысці, а не выключна заспакойваць патрэбы індывідуальнага чалавека, напрыклад, спрыяць фундатару.

Часамі здаецца, што мэта, дзеля якой мы б хацелі стварыць фонд, дастаткова карысная, аднак суд фонду не рэгіструе. Важна памятаць, што, акрамя карыснасці, мэта павінна мець грамадскі характар. Напрыклад, мы хочам аказаць фінансавую дапамогу ў выглядзе шматгадовай стыпендыі канкрэтнаму дзіцяці-сіраце. Безумоўна, такая мэта з’яўляецца карыснай, але не мае грамадскага характару. Для таго, каб мэта мела патрэбны характар, неабходна было б адрасаваць дзеянні шырокаму колу асоб і прыняць рашэнне, што мэтай фонду стане, напрыклад, падтрымка дзяцей-сірот, стварэнне ім годных умоў жыцця, магчымасці атрымаць адукацыю і г. д. Спосабамі ажыццяўлення сфармуляваных такім чынам мэт можа быць

² Апрацавана на падставе: *Як стварыць фонд і напісаць статут*, Эва Вольдан-Якубчык, Таварыства «Клён/Явар», г. Варшава, 2015 г.

выплата стыпендый, псіхалагічная дапамога, прапагандаванне ідэі стварэння хатніх дзіцячых дамоў.

Рэч, на якую варта звярнуць увагу, – гэта некамерцыйны характар мэт. Фонд паўстае і дзейнічае не дзеля атрымання прыбытку. Усе даходы, як ад маёмасці, атрыманай ад фундатара, так і са сродкаў з іншых крыніц (напрыклад, з грамадскіх ахвяраванняў, ад гаспарадчай дзейнасці), фонд павінен накіраваць на тыя мэты, дзеля якіх ён створаны.

2. Хто стварае фонд?

Асоба, якая стварае фонд, завецца **фундатарам**. Ён можа стаць як польскі грамадзянін, так і іншазмец, бо, у адпаведнасці з законам, «фонд могуць ствараць фізічныя асобы, незалежна ад іх грамадзянства і месца пражывання» (ч. 1 арт. 2). Фонд можа стварыць і юрыдычная асоба (напрыклад, таварыства, іншы фонд, прыватная фірма), сядзіба якой знаходзіцца ў Польшчы ці за мяжой. Фундатараў можа быць некалькі: некалькі фізічных асоб, некалькі юрыдычных асоб альбо група, што складаецца і з адных, і з другіх.

Роля фундатара – зрабіць заяву (у форме натарыяльнага акта) аб стварэнні фонду і акрэсліць мэты, дзеля якіх ён паўстае, прызначыць на гэтыя мэты маёмасць ды напісаць статут. Фундатар можа вызначыць іншую асобу, адказную за дадзеныя заданні (падрабязней на гэтую тэму ў раздзелах аб фундатарскім акце ды статуце фонду).

Варта памятаць пра тое, што роля фундатара завершана пасля рэгістрацыі фонду, а адказнасць за яго маёмасць і дзейнасць бярэ на сябе ўправа. Фундатар, які хацеў бы падключыцца да дзейнасці створанага ім жа фонду (напрыклад, увайсці ў склад управы), можа зрабіць гэта толькі тады, калі статут фонду мае нормы, што акрэсліваюць функцыю, якую ён мог бы выконваць, альбо від рашэнняў, якія ён мог бы прымаць.

3. Ад ідэі да рэгістрацыі – устаноўчы фонд, статут, рэгістрацыя

На шляху ад ідэі стварыць фонд да пачатку яго дзейнасці трэба пераадолець некалькі этапаў. Яны неабходныя, каб фонд стаў юрыдычнай асобай.

Для стварэння фонду і пачатку ім дзейнасці неабходна:

- па-першае, вызначыць памер устаноўчага фонду і стварыць фундатарскі акт;
- па-другое, апрацаваць статут – дакумент, які апісвае арганізацыю і спосаб яе дзейнасці;
- па-трэцяе, зарэгістраваць фонд у КРС.

Два першыя крокі павінен зрабіць фундатар (ён можа вызначыць упаўнаважанага, які дзейнічае ад яго імя, а заяву ў КРС можа накіраваць і ўправа). Апошняе заданне – рэгістрацыя ў КРС – прэрагатыва суда. З момантам рэгістрацыі ў КРС фонд становіцца юрыдычнай асобай.

А зараз па чарзе звернем увагу на ўсе крокі, звязаныя са стварэннем фонду.

Першы крок – вызначэнне памеру ўстаноўчага фонду і стварэнне фундатарскага акта

Фундатар, акрамя вызначэння мэты ці мэт дзейнасці фонду, прымае рашэнне аб памеры маёмасці, прызначанай на ажыццяўленне гэтай мэты. Дэклараваныя сродкі, пазней перададзеныя фундатарам, павінны даць фонду магчымасць дзейнічаць. Гэтая маёмасць стане так званым устаноўчым фондам. У яго склад могуць увайсці грошы, каштоўныя паперы, рухомая і нерухомая маёмасць, перададзеная ва ўласнасць фонду (чч. 2–3 арт. 3). Маёмасць,

прызначаная на ажыццяўленне мэт фонду, павінна даць яму магчымасць пачаць дзейнасць. Рашэнні наконт памеру ўстаноўчага фонду прымае фундатар.

Мінімальны памер устаноўчага фонду залежыць ад таго, ці фонд захоча распачынаць гаспадарчую дзейнасць, ці не. Для фондаў, якія не хочуць займацца гаспадарчай дзейнасцю, у законе дакладна не акрэсліваецца, колькі павінна складаць мінімальная вартасць маёмасці. Лічыцца, што мінімальны памер устаноўчага фонду – ад 500 да 1000 злотых. Складана, адназначна заявіць, што маёмасць, прызначаная на ажыццяўленне мэты фонду, мусіць змясціцца ў гэтых рамах. Здараецца, што фундатары прызначаюць меншыя сумы на стварэнне новай арганізацыі, і суды іх рэгіструюць.

Сітуацыя фондаў, якія збіраюцца займацца выключна статутнай дзейнасцю, адрозніваецца ад тых фондаў, якія будуць мець і гаспадарчую дзейнасць. Падзел маёмасных сродкаў устаноўчага фонду павінен сведчыць аб тым, што статутная дзейнасць з'яўляецца асноўнай дзейнасцю фонду, таму на яе павінна быць прызначана большая сума, чым на гаспадарчую дзейнасць. У законе дакладна акрэслена толькі мінімальная сума, якую фундатар павінен накіраваць на гаспадарчую дзейнасць, – 1000 злотых. Напрыклад, мінімальная вартасць маёмасці фонду магла б складаць каля 2500 злотых, з якіх 1500 злотых прыначалася б на ажыццяўленне статутных мэт фонду, а 1000 злотых – на гаспадарчую дзейнасць.

У выпадку фонду, што займаецца гаспадарчай дзейнасцю, з устаноўчага фонду павінны быць выдзеленыя сродкі на статутную і гаспадарчую дзейнасць, прычым на статутную дзейнасць іх павінна пайсці больш. У сваю чаргу, на гаспадарчую актыўнасць мы не можам прызначыць менш за 1000 злотых. У выпадку ж фонду, які не плануе гаспадарчай дзейнасці, не акрэслена мінімальная вартасць маёмасных сродкаў.

Фундатарскі акт, выдаткі і ўзор

Фундатарскі акт – гэта волевыяўленне фундатара, мэта якога – стварыць фонд. Фундатарскі акт акрэслівае мэту фонду і маёмасць, прызначаную на ажыццяўленне гэтай мэты. Па законе фундатарскі акт павінен мець форму натарыяльнага акта, таму фундатар мусіць звярнуцца да натарыуса і ў яго прысутнасці выразіць волю стварыць фонд. Натарыус запіша гэта ў форме натарыяльнага акта (выключэннем з'яўляецца сітуацыя, калі фонд ствараецца на падставе завяшчання). Фундатара можа прадстаўляць упаўнаважаны прадстаўнік, аднак ён павінен мець даверанасць, таксама ў форме натарыяльнага акта.

Натарыяльны акт можна скласці і за мяжой. У яго будзе такая ж моц, як і ў акта, створанага натарыусам у Польшчы, аднак, пры ўмове, што ён будзе створаны польскім консулам пасля атрымання ад міністра юстыцыі пісьмовай даверанасці, выдадзенай на падставе заявы міністра, адказнага за замежныя справы (чч. 4 і 5 арт. 19 Закона «Аб функцыях консулаў у Рэспубліцы Польшча» ад 13 лютага 1984 г.

Волевыяўленне стварыць фонд павінна акрэсліваць мэту ці мэты яго стварэння і маёмасць, прызначаную на яе ці іх ажыццяўленне. Акрамя таго, фундатар у заяве можа акрэсліць міністра³, які будзе ажыццяўляць кантроль фонду.

Узор волевыяўлення на польскай мове можна знайсці на сайце poradnik.ngo.pl.

³ Кантроль дзейнасці фонду ажыццяўляе міністр, якога назаве фундатар. Пры яго выбары варта прааналізаваць асноўныя мэты фонду і назваць таго міністра, з дзейнасцю якога яны больш за ўсё звязаныя. Фундатар можа назваць міністра ўжо на этапе волевыяўлення ў прысутнасці натарыуса альбо пазней, падчас судовай рэгістрацыі.

Перад тым, як фундатар накіруецца да натарыуса (які складзе натарыяльны акт), ён павінен прыняць рашэнне, маёмасць якой вартасці ён прызначыць на фонд, і якім мэтам яна будзе служыць. Калі фундатараў некалькі, яны паміж сабой вырашаюць, якую менавіта маёмасць перадае кожны з іх. Калі ва ўстаноўчы фонд увайдучь, напрыклад, творы мастацтва, дом, машына, то яны павінны быць ацэнены.

Колькі каштуе падпісанне натарыяльнага акта?

За натарыяльны акт натарыус спаганяе з фундатара аплату, так званы натарыяльны тарыф. Яго памер залежыць ад маёмасці, прызначанай на ажыццяўленне мэт фонду. Чым большая вартасць устаноўчага фонду, тым вышэйшы тарыф.

Прадстаўленая ніжэй табліца паказвае, якая можа быць максімальная стаўка⁴, у залежнасці ад памеру ўстаноўчага фонду.

Памер устаноўчага фонду	Максімальная стаўка натарыяльнага тарыфу
да 3000 злотых	100 злотых
больш за 3000 злотых да 10 000 злотых	100 злотых + 3% ад перавышэння больш за 3000 злотых
больш за 10 000 злотых да 30 000 злотых	310 злотых + 2% ад перавышэння больш за 10 000 злотых
больш за 30 000 злотых да 60 000 злотых	710 злотых + 1% ад перавышэння больш за 30 000 злотых
больш за 60 000 злотых да 1 000 000 злотых	1010 злотых + 0,4% ад перавышэння больш за 60 000 злотых
больш за 1 000 000 злотых да 2 000 000 злотых	4770 злотых + 0,2 % ад перавышэння больш за 1 000 000 злотых
больш за 2 000 000 злотых	6770 злотых + 0,25% ад перавышэння больш за 2 000 000 злотых, аднак не больш за 10 000 злотых

Дадзеныя сумы прыведзены ў максімальным памеры. Што гэта значыць?

ПРЫКЛАД: За волевыяўленне стварыць фонд у прысутнасці натарыуса, устаноўчы фонд якога – 5000 злотых, натарыус мае права максімальна спагнаць 100 злотых плюс 3% за перавышэнне больш за 3000 злотых. Пры 5000 маёмасці гэтае перавышэнне – 2000 злотых. 3% ад 2000 злотых – гэта 60, такім чынам, максімальны натарыяльны тарыф – 160 злотых (100 злотых плюс 60 злотых). Памятайма, што да сумы 160 злотых далічваецца 23% падатку на дадатковую вартасць.

⁴ Памеры тарыфу ад паасобных сум у выпадку натарыяльных дзеянняў акрэслівае Распараджэнне міністра юстыцыі «Па пытанні максімальных ставак натарыяльнага тарыфу» ад 28 чэрвеня 2004 г. («Дзеннік устаў» № 148, пазіцыя 1564 з наступнымі зменамі і дапаўненнямі – *Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dn. 28 czerwca 2004 r. w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej* (Dz. U. Nr 148, poz. 1564 z późn. zm.)). Бывае, што натарыусы па-іншаму тлумачаць гэтае распараджэнне і за волевыяўленне – стварэнне фонду – называюць іншыя стаўкі, адрозныя ад прыведзеных у табліцы. У такім выпадку, раім запытаць аб юрыдычнай падставе такой аплаты і, калі трэба, пашукаць іншага натарыуса.

Крок другі – распрацоўка статута

Фонд дзейнічае на падставе заканадаўчых норм, што датычаць фондаў і статута. Статут – асноўны дакумент фонду, яго роля – дапаўняць заканадаўчыя рэгуляцыі, быць крыніцай унутранага права для дадзенага фонду.

Стварэнню статута варта прысвяціць дастаткова шмат часу. Ён павінен быць, як пашытая на замову вопратка. Гэта яго параграфы ў будучыні паўплываюць на дзейнасць фонду. Неабавязкова замаўляць напісанне статута ў юрыста, бо мы самыя лепш за ўсё ведаем, якой дзейнасцю мы хочам займацца, з колькіх чалавек павінна складацца ўправа, на які час яна будзе выбірацца і г. д. Няблага перад пачаткам працы над статутам азнаёміцца з аналагічнымі дакументамі ўжо існуючых фондаў. Памятайма, аднак, што некрытычнае, аўтаматычнае капіраванне чужых пастаноў можа прынесці ў будучыні больш клопатаў, чым карысці.

У прынцыпе, распрацоўкай статута займаецца фундатар, хоць для гэтага задання ён можа вызначыць кагосьці іншага (тады ён павінен мець пісьмовую даверанасць на падрыхтоўку статута ад імя фундатора). Гэта можа – хоць няма такога абавязку – быць выражана ў натарыяльным акце – волевыяўленні стварыць фонд. Калі фонд ствараецца ў завяшчанні, і фундатар не напісаў статута альбо не назваў чалавека, які ад яго імя павінен гэта зрабіць, тады такія абавязкі бяруць на сябе спадкаемцы ці выканаўцы завяшчання. Фундатар павінен падпісаць створаны статут (альбо гэта робіць асоба, вызначаная фундатарам), а калі фундатараў некалькі – гэта робіць кожны з іх.

Статут дадаецца да рэгістрацыйнай заявы фонду. Заданне суда – праверыць, ці ў статуце адлюстраваныя ўсе прадугледжаныя законам нормы, і ці яго пастановы адпавядаюць заканадаўству.

Якія элементы статута фонду абавязковыя, а якія – дадатковыя?

Існуюць пэўныя абавязковыя элементы статута і такія, якія могуць быць, хоць не з'яўляюцца абавязковымі (ч. 1 арт. 5). Абавязковыя элементы статута кожнага фонду:

- назва фонду,
- сядзіба,
- маёмасць,
- мэты, прынцыпы, формы і абшар дзейнасці фонду,
- склад і арганізацыя ўправы, спосаб прызначэння, правы і абавязкі ўправы і яе сяброў.

Акрамя дадзеных элементаў, у статут могуць увайсці пастановы адносна, напрыклад, дазволу вядзення фондам гаспадарчай дзейнасці, змены мэты, статута ды стварэння іншых улад, чым управа. Ніжэй прадстаўлены асноўныя пытанні, звязаныя з абавязковымі элементамі статута.

Назва фонду

Закон не акрэслівае ніякіх правілаў пры стварэнні назвы фонду. Няма і патрабавання, каб назва адрознівалася ад назваў ужо існуючых фондаў. У ёй неабавязкова павінна быць само слова «фонд». Варта ўсё ж памятаць, што назва надае арганізацыі індывідуальны характар. Асноўнае правіла пры яе выбары – каб у назве не было фармулёвак, што ўводзяць у зман, звязаных з мэтай арганізацыі і відам яе юрыдычнай асобы. Такім чынам, назва фонду не можа мець выказаў (напрыклад, «банк»), выкарыстоўванне якіх ашуквала б і падпіхвала да думкі, што мы маем справу з іншай катэгорыяй юрыдычных асоб.

Сядзіба фонду

Сядзіба фонду павінна знаходзіцца на тэрыторыі Польшчы. Яна акрэсліваецца назвай мясцовасці. Фонд, які вядзе дзейнасць на тэрыторыі аднаго ваяводства, а не, напрыклад, ўсёй краіны, павінен мець сядзібу менавіта ў гэтым ваяводстве.

Маёмасць фонду

У статутце павінны быць тыя ж пастановы, што прагучалі ў волевыяўленні стварыць фонд: інфармацыя пра маёмасць, якую фундатар прызначае на ўстаноўчы фонд. Акрамя таго, статут гаворыць аб крыніцах даходу фонду, якімі могуць быць, у прыватнасці, дабрачынныя ўзносы, спадчына, грамадскія зборы сродкаў, банкаўскія працэнты, даходы ад гаспадарчай дзейнасці (калі вядзенне такой дзейнасці прадугледжана статутам). Варта памятаць, што пры вычарпанні сродкаў фонд ліквідуецца.

Статутная дзейнасць

Па законе статут фонду павінен акрэсліваць яго мэты, прынцыпы, формы і абшар дзейнасці. Прынцыпы, формы ды абшар дзейнасці на практыцы ў статутах апісваюцца, як спосабы ажыццяўлення мэт. Статутнай дзейнасцю з'яўляюцца запісаныя ў статутце віды дзейнасці, якой можа займацца фонд дзеля ажыццяўлення пастаўленых мэтаў. Спосабы ажыццяўлення мэтаў фонду акрэсліваюць, на што можа быць прызначана яго маёмасць, таму яны павінны быць дакладна і вычарпальна апісаныя ў статутце. Фонд не можа займацца дзейнасцю, не апісанай у статутце.

Эканамічная дзейнасць

Фонд, акрамя статутнай дзейнасці, можа займацца і гаспадарчай дзейнасцю, якая палягае на прыбытковым продажы тавараў і паслуг. Умова пачатку такой дзейнасці фондам – пастанова ў статутце, якая дазваляе гэта рабіць, і ўнясенне фонду ў рэестр прадпрымальнікаў.

Гаспадарчая дзейнасць ніколі не можа дамінаваць над статутнай. Гаспадарчая дзейнасць можа быць толькі дапаможнай і весціся ў аб'ёме, неабходным для рэалізацыі статутных мэт.

Улады фонду

Адзіным, абавязковым органам фонду, неабходным па законе, з'яўляецца ўправа (ч. 1 арт. 5). Няма адназначнага адказу на пытанне, з колькіх чалавек яна павінна складацца. Спрэчкі можа выклікаць аднаасобовая ўправа, чаго ўжо не скажаш пра калегіяльную ўправу, у якую ўваходзяць прынамсі два чалавекі. Статут фонду павінен дакладна апісваць працэдуры выбару сяброў управы, яе правы і абавязкі.

Акрамя управы, фонд можа мець іншыя органы, напрыклад, орган унутранага кантролю (ён можа называцца радай фонду). Важна, каб статут дакладна апісваў спосаб прызначэння, адклікання і кампетэнцыі кожнага органа. Выбар сяброў управы альбо іншых органаў павінен адбывацца на падставе рашэння, прынятага ў адпаведнасці са статутам фонду.

Фонд, які плануе атрымаць статус карыснай грамадству арганізацыі, абавязаны мець як рэпрэзентацыйны орган (управу), так і орган унутранага кантролю ці надзору (напрыклад, раду фонду), сябры якога адпавядаюць пэўным патрабаванням.

4. Падача рэгістрацыйнай заявы фонду ў КРС

Фонд рэгіструецца ў раённым судзе, у адпаведнасці з месцам знаходжання яго сядзібы. Рэгістрацыйную заяву падае фундатар (альбо асоба, ўпаўнаважаная ім падаваць рэгістрацыйную заяву) ці ўправа фонду. Яе трэба падаць на працягу 7 дзён ад стварэння фундатарскага акта.

Рэгістрацыйная заява – гэта фармуляры і дакументы (дадаткі). Поўная заява (усе фармуляры і ўсе дакументы) падаецца ў адным экзэмпляры, за выключэннем статута, які накіроўваецца ў трох арыгінальных экзэмплярах. Другі экзэмпляр заявы мы пакідаем сабе.

Бланкі фармуляраў КРС выдаюць у судзе. Акрамя таго, іх можна адксерыць ці раздрукаваць з сайта ms.gov.pl ці poradnik.ngo.pl.

Рэгістрацыйную заяву можна занесці ў аддзел пісьмаў адпаведнага суда ці выслаць яе па пошце на адрас суда – у такім выпадку, лепш за ўсё выслаць заяву заказным лістом і захаваць пацверджанне высылкі (калі заява згубіцца, то ў нас застанецца пацверджанне, што мы яе выслалі).

Электронізацыя Нацыянальнага судовага рээстра

З 1 ліпеня 2021 г. Таварыства і фонды, якія падаюць заяўкі на рэгістрацыю ў КРС (Агульнапольскі судовы рээстр) і рэгістрацыю гаспадарчай дзейнасці, робяць гэта ў электронным выглядзе праз партал судовых рээстраў (PRS): prs.ms.gov.pl. Электронныя фармуляры даступныя пасля рэгістрацыі і ўваходу ў PRS.

У арганізацый, якія не вядуць і не рэгіструюць гаспадарчай дзейнасці, ёсць выбар: яны па-ранейшаму могуць падаваць свае заяўкі на папяровым носьбіце або выкарыстоўваць магчымасць электроннай падачы заяўкі праз PRS.

Умовай рэгістрацыя на сайце PRS з'яўляецца наяўнасць электроннага подпісу (давераны профіль (*profil zaufany*), *e-dowód* або платная кваліфікаваная подпіс).

падрабязней: poradnik.ngo.pl.

З чаго складаецца рэгістрацыйная заява?

Рэгістрацыйная заява – гэта фармуляры КРС і дакументы, што пацвярджаюць заснаванне фонда. Фундатар падае ў адпаведны суд:

- фармуляр *KRS-W20* – асноўны фармуляр, на падставе якога рэгіструецца фонд,
- фармуляр *KRS-WK* – фармуляр заявы асоб, каторыя ўваходзяць у склад управы і нагляднага органа⁵. Адзін фармуляр *KRS-WK* падаецца, калі статут прадугледжвае стварэнне толькі прадстаўнічага органа (запаўняецца толькі для ўправы). Акрамя таго, заяўляюцца асобы, якія ўваходзяць у склад управы з указаннем іх функцый. Калі ў фонду ёсць орган унутранага кантролю, то трэба падаць другі фармуляр *KRS-WK* з дадзенымі асоб, каторыя ўваходзяць у склад гэтага органу, без пераліку функцый (у залежнасці ад зместу статута орган унутранага кантролю можа называцца, напрыклад, радай фонду, рэвізійнай камісіяй),
- заява пра ўтварэнне фонду (натарыяльны акт) – адзін экзэмпляр,
- заява з выбарам адпаведнага міністра па нагляду (калі гэтага няма ў фундатарскім акце) – адзін экзэмпляр,
- статут фонду – у трох экзэмплярах, падпісаны фундатарам,

⁵ Падрабязна пра тое, як атрымаць ПЭСЭЛЬ: obywatel.gov.pl/dokumenty-i-dane-osobowe/uzyskaj-numer-pesel-dla-sudzoziemcow/. Калі ва ўправе ёсць іншаземец, у якога няма нумара ПЭСЭЛЬ, то падчас рэгістрацыі ў КРС і запаўнення фармуляра *KRS-WK*, ён павінен закрэсліць рубрыку, у каторую ўпісваецца гэты нумар. Некаторыя таксама раяць, каб у сувязі з адсутнасцю нумара ПЭСЭЛЬ, падаць заяву аб адсутнасці нумара ПЭСЭЛЬ і дадаць яе да заявы ці ўказаць нумар пашпарта ў рашэнні аб скліканні ўправы.

- рашэнні аб прызначэнні ўладаў фонду (па адным экзэмпляры) – рашэнне аб стварэнні ўправы фонду і рашэнне аб стварэнні рады фонду (у залежнасці ад палажэнняў статута, які ўсталёўвае ўзаемныя адносіны паміж уладамі фонду, гэтыя рашэнні могуць прымацца рознымі органамі, напрыклад, калі паводле статута фундатар засноўвае ўправу і раду фонду, то ягоныя рашэнні аб стварэнні гэтых органаў трэба далучыць да рэгістрацыйнай заявы фонду),
- заява сяброў управы пра карэспандэнцыйны адрас (куды можна даручаць карэспандэнцыю), адзін экзэмпляр для кожнай асобы, падпісаны асабіста,
- пацверджанне аплаты за рэгістрацыйную заяву ў рэестр (250 злотых) – заяўнік рэгістрацыі ў КРС павінен далучыць пацвярджэнне яе аплаты альбо хадайніцтва аб вызваленні ад гэтай аплаты.

Дадаткова, калі фонд адначасова рэгіструе гаспадарчую дзейнасць, трэба накіраваць фармуляр *KRS-WM* (адзін экзэмпляр) і далучыць пацвярджэнне аплаты за запіс у памеры 600 злотых.

Неабавязкова падаваць дакумент, што пацвярджае законныя падставы заяўніка на памяшканне (нерухомасць, напрыклад, дамову арэнды), у якім будзе сядзіба фонда, аднак суд можа запатрабаваць такі дакумент (на падставе ч. 2 арт. 23 Закона «Аб КРС»).

Прыблізныя ўзоры рашэнняў

....., dn. 2020 r.
Uchwała nr 1 fundatorów Fundacji... w sprawie wyboru członków Zarządu (przykładowy wzór)
Na podstawie par. 37 statutu Fundacji... fundatorzy w osobach... podjęli decyzję o wyborze do Zarządu następujących osób:
Funkcję Prezesa Zarządu Fundacji... przyznaje się Panu (Pani)...
Funkcję Wiceprezesa będzie pełnił (-a):...
Funkcję Sekretarza obejmie:...
Podpisy fundatorów...

....., dn. 2020 r.

**Uchwała nr 2 fundatorów Fundacji... w sprawie wyboru członków Rady Fundacji
(przykładowy wzór)**

Na podstawie par. 26 statutu Fundacji... fundatorzy w osobach... podjęli decyzję o wyborze do Rady Fundacji następujących osób:

1.

2.

3.

Fundatorzy postanowili, że Przewodniczącym Rady Fundacji będzie...

Podpisy fundatorów...

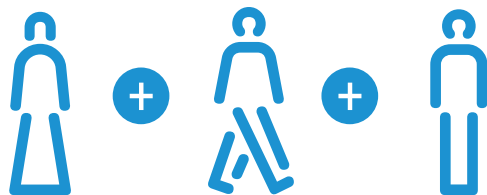
5. Пасля рэгістрацыі ў КРС

Пасля рэгістрацыі ў КРС фонд адразу аўтаматычна атрымае нумар РЭГОН і НІП. Акрамя гэтага, ён павінен:

- адкрыць рахунак у любым банку,
- падаць у падатковую службу на фармуляры *NIP-8* дадатковыя дадзеныя, якія не былі вядомыя на момант рэгістрацыі ў КРС, напрыклад, нумар банкаўскага рахунка.

Як заснаваць фонд?

Напачатку:
імпульс,
ідэя, патрэба

Фундатар (ці фундатары)
маюць ідэю, як займацца
грамадскай дзейнасцю.

*Фундатар не мусіць быць прапісаны ў Польшчы.
Ва ўладах фонду могуць быць іншаземцы, напрыклад, беларусы.*

1-шы крок: нумар у Агульнапольскім судовым рэестры (нумар KRS)

Устаўны фонд

Няма сталай сумы, якую неабходна мець у кішэні (фонд без гаспадарчай дзейнасці – 500 – 1000 злотых, але можа быць менш).

Фонд з гаспадарчай дзейнасцю – на устаўны фонд дадаткова мінімум 1000 злотых.

Фундацыйны акт

Фундатар робіць яго ў натарыуса, за гэта ажыццяўляецца аплата мінімум 100 злотых.

Фонд можна заснаваць у завяшчанні.

Статут

Фундатар прымае статут.

Праўленне

Фундатар выбірае праўленне. Ён можа склікаць і рэвізійную камісію, раду фонду (гэта неабавязкова, але варта яе выбраць).

Рэгістрацыйная заява ў KRS

– Агульнапольскі судовы рэестр

фармуляры
KRS-W20, KRS-WK

Фонд з гаспадарчай дзейнасцю – рэгістрацыя праз партал судовых рээстраў (PRS): prs.ms.gov.pl

дадаткі

- 3 экз. статута фонду
- натарыяльны акт
- рашэнне фундатара аб прыняцці статута
- рашэнне аб выбары ўлад (праўленне, рэвізійная камісія)
- рэгістрацыйная аплата ці заява з просьбай вызваліць ад яе
- заява сяброў праўлення аб адрасах для ўручэння карэспандэнцыі (калі адрас па-за межамі ЕС, неабходна ўказаць польскага прадстаўніка)
- згода сяброў праўлення на балаціраванне
- заява аб выбары міністра

Рэгістрацыйныя выдаткі ў KRS

Фонд без эканамічнай дзейнасці: 250 злотых
Фонд з эканамічнай дзейнасцю: 600 злотых

Час рэгістрацыі

Як правіла, 1 – 1,5 месяцы (часамі хутчэй)

2 крок: банкаўскі рахунак, дадатковыя дадзеныя

банкаўскі рахунак у любым банку

Дадатковыя дадзеныя

У падатковай інспекцыі трэба запоўніць фармуляр NIP-8.

Гэта новыя дадзеныя, яшчэ невядомыя падчас рэгістрацыі ў KRS, напрыклад, нумар банкаўскага рахунка.

НАПЕРАД!

Фармальна можна пачынаць дзейнічаць – ёсць статут, нумар KRS, РЭГОН (Рэестр нацыянальнай эканомікі Польшчы), NIP (Падатковы ідэнтыфікацыйны нумар у Польшчы), банкаўскі рахунак. Цяпер патрэбныя энергія і ідэі.

УВАГА:

Разам з нумарам KRS выдаюць нумары: РЭГОН і NIP – для іх атрымання ўжо не трэба ісці ў іншыя ўстановы.

IV. Прадстаўніцтвы замежных фондаў

Створаныя за мяжой фонды, якія хочуць дзейнічаць у Польшчы, могуць адкрыць тут новы фонд альбо сваё прадстаўніцтва. Спосаб стварэння такога фонду такі ж, як апісаны ў трэцім раздзеле. Безумоўна, замежныя фонды могуць ствараць свае прадстаўніцтвы (напрыклад, польскае прадстаўніцтва Фонда Генрыха Бёля). Умовай з'яўляецца дазвол міністра, адпаведнага з пункта гледжання абшару яго дзейнасці, і мэты ствараемага прадстаўніцтва. Згода міністра залежыць ад таго, ці мэта, дзеля якой замежны фонд хоча стварыць у Польшчы сваю арганізацыйную адзінку, адпавядае мэтам, на падставе якіх могуць стварацца польскія фонды.

Прадстаўніцтва можа быць створана дзеля ажыццяўлення мэтай, што адпавядаюць інтарсам Польшчы, карысных з грамадскага ці эканамічнага пункта гледжання, у прыватнасці, у галіне аховы здароўя, развіцця навукі і эканомікі, асветы і выхавання, культуры і мастацтва, апекі і сацыяльнай дапамогі, аховы навакольнага асяроддзя і помнікаў архітэктуры.

Законам не акрэсленыя дакументы, патрэбныя для хадайніцтва міністру з просьбай стварыць прадстаўніцтва. Прадстаўніцтва можа, аднак, стварацца пры згодзе адпаведнага органа галоўнага фонду на падставе магчымасцей, якія дае статут арганізацыі.

Таму, на нашу думку, часткай хадайніцтва павінен быць:

- завераны статут замежнага фонду (арыгінал і пераклад на польскую мову прысяжнага перакладчыка),
- заява адпаведнага органа фонду аб намеры стварыць на тэрыторыі Польшчы арганізацыйную адзінку ды аб мэтах, дзеля якіх яна ствараецца (разам з перакладам на польскую мову).

Замежны фонд, які плануе стварыць у Польшчы прадстаўніцтва, павінен даведацца ў адпаведным міністэрстве, якія дакументы з'яўляюцца дадаткам да заявы аб выдачы дазволу. Прадстаўніцтвы замежных фондаў, як і зарэгістраваныя ў Польшчы фонды, могуць займацца гаспадарчай дзейнасцю і гэтак жа, як і яны, павінны займацца ёй у рамках, неабходных для ажыццяўлення статутных мэтай.

Выдача дазволу на стварэнне прадстаўніцтва – гэта тое ж, што і згода на пачатак акрэсленай у дазvole дзейнасці. Дазвол можа быць ануляваны, калі прадстаўніцтва не выконвае ўмоў, апісаных у дазvole, альбо калі сур'ёзна парушае нормы польскага заканадаўства ці дзяржаўныя інтарэсы. Акрамя таго, можна прыпыніць дзеянне дазволу, калі галоўны фонд ці яго прадстаўніцтва шкодзіць бяспецы ці важным дзяржаўным інтарэсам.

V. Рашэнні КРС (рэгістрацыя, адмова) і абскарджанне

Пасля падчы таварыствам ці фондам рэгістрацыйнай заявы ў КРС застаецца чакаць таго, якое рашэнне прыме суд. У сувязі з гэтым, можна атрымаць:

- інфармацыю аб рэгістрацыі – КРС дасылае інфармацыю аб рэгістрацыі таварыства заказным лістом на паштовы адрас, указаны ў фармуляры *KRS-W20*. З момантам рэгістрацыі ў КРС арганізацыя становіцца юрыдычнай асобай;
- рашэнне аб адхіленні заявы ці яе звароце (напрыклад, калі яна пададзена ў неадпаведны суд, няма нейкіх фармуляраў ці яны няправільна запоўнены) – у такім выпадку, у залежнасці ад заўваг, можна выправіць заяву ці абскардзіць рашэнне,
- рашэнне аб адмове рэгістрацыі (напрыклад, калі не створаны патрэбныя ўлады, статутныя мэты супярэчаць заканадаўству) – у такім выпадку, рашэнне можна абскардзіць.

Што можа стаць прычынай адмовы ў рэгістрацыі?

КРС выдае пастанову аб адмове ў рэгістрацыі арганізацыі, калі прыйдзе да высновы, што яе статут супярэчыць канстытуцыі і іншым юрыдычным нормам, а стваральнікі арганізацыі не адпавядаюць акрэсленым у законе патрабаванням. Ствараемая арганізацыя не можа ў сваім статусе спасылацца, у прыватнасці, на таталітарызм, нацызм, падбухторваць да расавай нянавісці ці да прымянення насілля (супярэчыць арт. 13 Канстытуцыі РП).

1. Колькі у суда часу, каб адказаць на рэгістрацыйную заяву фонду?

Калі ў суда няма заўваг наконт пададзеных дакументаў і фармуляраў, ён рэгіструе фонд у КРС, а інфармацыю аб рэгістрацыі дасылае фонду заказным лістом на паштовы адрас, указаны ў фармуляры *KRS-W20*.

Аднак, калі мы няправільна запоўнім фармуляры, не прадставім усіх патрэбных дакументаў ці не заплацім за заяву, суд звернецца да нас з просьбай выправіць недахопы. Такія сітуацыі здараюцца часта. Варта ставіцца да іх спакойна. Арганізацыя павінна выправіць памылкі і заявіць аб дапрацоўцы заявы на працягу 7 дзён ад даты ўручэння ёй судовай пастановы.

2. Як, да каго і калі арганізацыя можа звярнуцца са саргай?

З КРС мы атрымліваем інфармацыю аб рашэнні, прынятым суддзёй ці рэферэндарам – напрыклад, ад нас патрабуюць змяніць статут. Калі мы не згодныя з гэтым рашэннем, то можам абскардзіць яго ў КРС. У нас ёсць на гэта 7 (каляндарных) дзён ад даты атрымання рашэння

(напрыклад, заказнога ліста). Калі мы падаем скаргу, то рашэнне судовага рэферэндара губляе моц.

Раённы суд разглядае нашу скаргу, як суд першай інстанцыі. Пастанова, выдадзеная раённым судом (першай інстанцыяй), абскарджваецца ў акружным судзе (другая інстанцыя). Скарга падаецца праз суд першай інстанцыі на працягу тыдня ад даты ўручэння пастановы. Пастановы суда другой інстанцыі накіраваны ў рэестр абскарджваюцца шляхам накіравання апеляцыі ў Вярхоўны суд.

Якія тэрміны абскарджвання, дапрацоўкі недахопаў у КРС ёсць у новай арганізацыі?

Калі суд верне заяву (няправільна аплачаную ці запоўненую неадпаведным чынам), мы можам яе выправіць на працягу 7 ад даты ўручэння звароту (7 дзён лічыцца ад даты атрымання карэспандэнцыі). Інфармацыя аб тым, колькі ў нас часу, і што трэба выправіць, павінна быць у лісце з КРС. Калі тэрмін неакрэслены, то лічыцца, што ў нас ёсць 7 дзён.

Калі КРС верне заяву, і мы зноўку правільна яе падамо – тэрмін вырашэння нашай справы ў КРС пачынаецца ад даты падачы першай заявы, а не ад даты чарговай падачы правільнай заявы (ч. 4 арт. 19 Закона «Аб КРС»). Такая ж сітуацыя будзе тады, калі суд зноў верне нашу заяву з-за хібаў, на якія першапачаткова не звярнуў увагу суддзя ці рэферэндар.

VI. Дзе можна атрымаць інфармацыю па стварэнні і дзейнасці арганізацыі?

- Інфармацыя для няўрадавых арганізацый: вул. Шпітальна, 5/5, 00-031 г. Варшава (ul. Szpitalna 5/5, 00-031 Warszawa), тэл. 22 828 91 28, электронны адрас: info@ngo.pl ды інфалінія няўрадавых арганізацый: 801 646 719.
- Партал няўрадавых арганізацый ngo.pl, на якім ёсць, у прыватнасці, сайт poradnik.ngo.pl (дзе можна знайсці інфармацыю пра стварэнне, рэгістрацыю і дзейнасць НГА, прыдатныя ўзоры дакументаў, заканадаўчыя акты і фармуляры КРС) ды сэрвіс spis.ngo.pl (дзе ёсць адрасы парасонавых арганізацый, што падтрымліваюць іншыя арганізацыі, і адрасы КРС).
- Адрасы аддзелаў КРС можна знайсці на сайце Міністэрства юстыцыі РП ms.gov.pl (закладка „Krajowy Rejestr Sądowy” («Агульнапольскі судовы рэестр»)).
- Тэкст закона пра фонды на ангельскай і рускай мовах знаходзіцца на сайце icnl.org (дазваляе азнаёміцца, што рэгулююць гэтыя законы, можна праверыць, ці гэта актуальныя версіі законаў).

poradnik.ngo.pl

ngo.pl

ДАВЕДНІК ДЛЯ НЯЎРАДАВЫХ АРГАНІЗАЦЫЙ

Вызасноўваеце НГА? Ведзяце таварыстваці фонд? У Вас ёсць пытанні наконт справаздаўчасці, дакументаў, КРС? Хочаце даведацца, як весці бухгалтэрыю, як супрацоўнічаць з медыямі ды зарэгістраваць гаспадарчую дзейнасць? Наведайце бясплатны сайт *poradnik.ngo.pl*.

Рэкамендуем брашуры серы 3w* (*Warto Wiedzieć Więcej – Варта ведаць больш*) і з серыі ABC, што выдаюцца таварыствам «Клён/Явар» (падрабязней – на *www.sklep.ngo.pl*).

Тэксты, даступныя па ліцэнзій Creative Commons. Атрыбуцыя на такіх самых умовах

3.0 Польшча (CC BY SA 3.0 PL)

Рэдакцыя: Рэната Нецікоўска/
Таварыства «Клён/Явар»

Варшава 2021